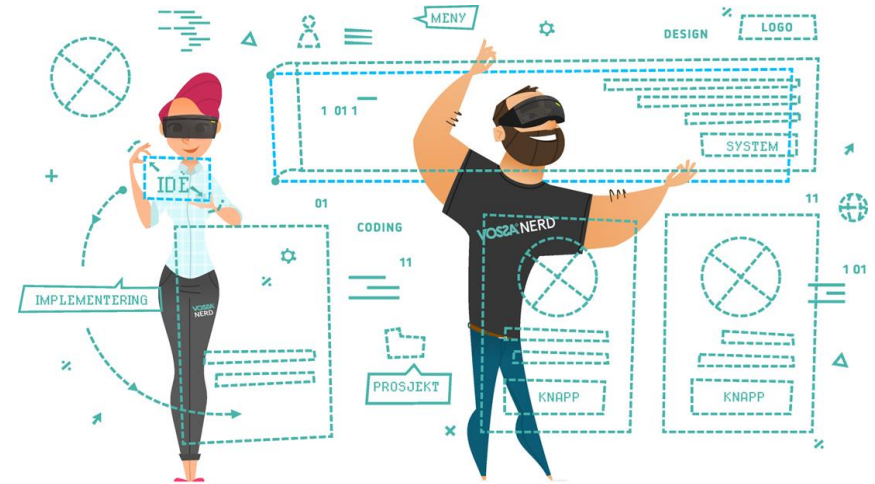

SNU Voss **STRATEGISK NÆRINGSUTVIKLING I VOSS HERAD**

Kunnskapsgrunnlag (august 2022)

Innhold

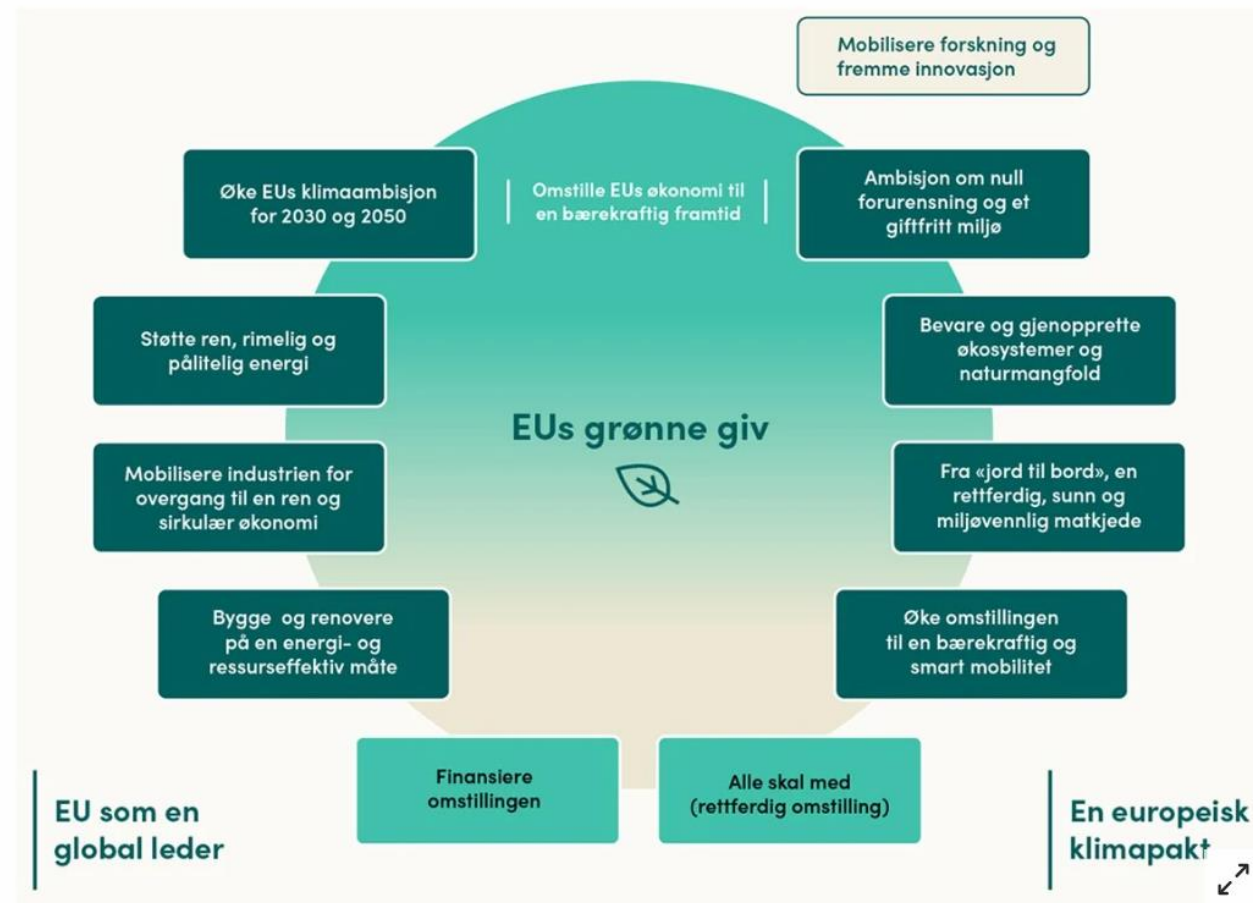
- ❖ Internasjonale, nasjonale og regionale føringar
- ❖ Voss i dag
  - ❖ Overordna status
  - ❖ Folketalsutvikling - prognosar
  - ❖ Flyttemønster
  - ❖ Sysselsetting
  - ❖ Pending
  - ❖ Ledige stillingar i Voss herad
  - ❖ Kompetanse
  - ❖ Stad- og bustadutvikling
  - ❖ Infrastruktur – næringsareal

EU Green Deal

- Grønn giv (European Green Deal) er ein strategi for grønn vekst som skal sikra eit meir berekraftig og konkurransedyktig Europa.
- Meldinga om EU Green deal vart lagt fram av EU-kommisjonen i desember 2019. Dette er ein omfattande strategi som skal løysa utfordringar på klima og miljø på tvers av politikkområda.
- EU Green deal er ein viktig del av EU si implementering av FN 2030 agenda og berekraftsmåla (FN 17).

[European Green Deal](#)

Europas grønne giv (European Green Deal) er en strategi for grønn vekst som skal sikre et mer bærekraftig og konkurransedyktig Europa. | Figur: EU. Oversatt av Miljødirektoratet.

Nasjonale og regionale føringar

- ❖ Perspektivmeldinga 2021
- ❖ NOU 2020:12
- ❖ NOU 2020:15
- ❖ Utviklingsplan for Vestland
- ❖ Regional plan innovasjon og verdiskaping
- ❖ Grøn Region Vestland

- ❖ Vegval – framtidsscenario Voss

«I årene fremover står Norge overfor både nye og kjente utfordringer. I tiårene som kommer vil det stå færre i yrkesaktiv alder bak hver pensjonist. Statens utgifter vil gå opp, uten at inntektene øker like mye. Samtidig skal vi gjennomføre det grønne skiftet. Å ta vare på og sikre velferdssamfunnets bærekraft – sosialt, klimamessig og økonomisk – er derfor vesentlig for at Norge fortsatt skal være et godt land å bo i.»

[Perspektivmeldinga 2021](#)

Meld. St. 14

(2020–2021)

Melding til Stortinget

Perspektivmeldingen 2021

NOU 2020:12

NOU 2020:12 omfattar ein grundig gjennomgang og analyse av status og viktige utviklingstrekk knytt til områda:

- Næringslivet i distrikta
- Drivkrefter for sentralisering
- Koronakrisa og distrikta
- Næringslivet og distriktpolitiske mål
- Rammevilkår for næringslivet i distrikta
- Fylkeskommunen si rolle
- Næringspolitikk i fyrstelinja
- Kommunen si betydning for næringsutvikling

[NOU 2020:12](#)

NOU

Norges offentlige utredninger 2020:12

Næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn

NOU 2020:15

NOU 2020:15 omfattar ein grundig gjennomgang og analyse av status og viktige utviklingstrekk knytt til områda:

- Befolkningsutvikling og aldring i distrikta
- Distriktpolitiske verkemiddel
- Tenesteorganisering som regionalpolitisk verkemiddel
- Inntektssystemet for kommunane
- Auka behov for helse- og omsorgstenester
- Bustadmarknaden
- Utdanning og kompetanse
- Infrastruktur

[NOU 2020:15](#)

Utviklingsplan for Vestland

Visjonen «Nyskapande og berekraftig» stakar ut langsiktig kurs for den regionale politikken og ligg til grunn for Utviklingsplan for Vestland.

Utviklingsplanen har fire overordna mål:

- ❖ Vestland som det leiande verdiskapingsfylket og nasjonal pådrivar for eit regionalisert og desentralisert Noreg
- ❖ Klima og miljø som premiss for samfunnsutvikling
- ❖ Lokalsamfunn som ramme for gode kvardagsliv i heile Vestland
- ❖ Like mogelegheiter til å delta i verdiskaping

[Utviklingsplan for Vestland](#)

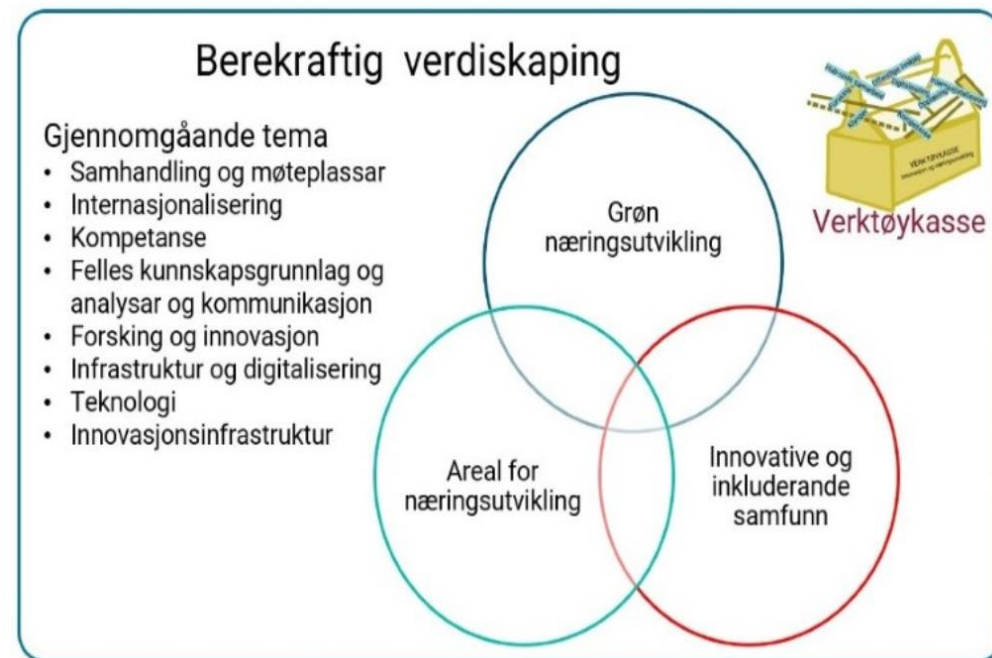

Regional plan for innovasjon og næring

Hovudmål: *Vestland er det leiande verdiskapingsfylket basert på berekraftig bruk av naturressursar, grøn næringsutvikling og innovasjon*

Planen har tre satsingar:

- ❖ Grøn næringsutvikling: Handlar om at produksjon og næringsaktivitet skal utviklast i ei retning som er meir berekraftig for miljø og klima, og i tråd med FN sine berekraftsmål.
- ❖ Innovative og inkluderande samfunn: Innovative samfunn fornyar seg og skapar verdi for verksemder, samfunn og innbyggjarar. Inkluderande samfunn tek vare på mangfald og motverkar utanforskap.
- ❖ Areal til næringsutvikling: omfattar korleis vi nyttar naturressursar, og korleis vi legg til rette areal for ny næringsutvikling

Grøn Region Vestland

- ❖ Grøn region Vestland er eit samarbeidsprosjekt mellom Vestland fylkeskommune og Innovasjon Noreg på vegne av Næringsforum Vestland. Målet er å skape samarbeid mellom ulike offentlege og private aktørar for å sikre at arbeidet med grøn omstilling i Vestland kan skje både raskare, betre og enklare.
- ❖ Voss herad er med i satsinga som del av Indre Vestland – saman med Sogn og Hardanger.

[Grøn region Vestland](#)

Grøn region Vestland

Indre Vestland må omstille for å nå nullutslippsmålet og snu befolkningsnedgangen

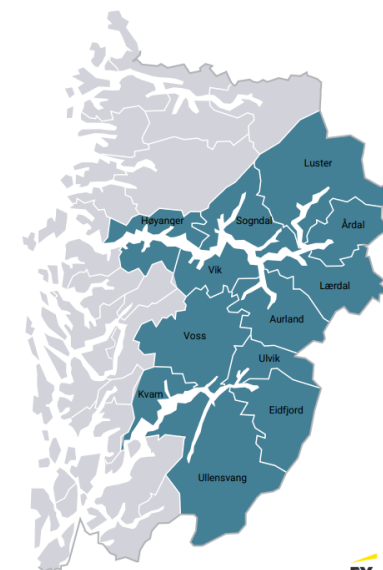
Sogn	Voss	Hardanger
-47 % CO ₂ ekv.-utslipp*	-42 % CO ₂ ekv.-utslipp*	-54 % CO ₂ ekv.-utslipp*
-1,95 % befolkningsvekst frem mot 2030	+0,44 % befolkningsvekst frem mot 2030	-5,4 % Befolkningsvekst frem mot 2030
+15,9 % økning i aldersgruppe 65+	+14,8 % Økning i aldersgruppe 65+	+12 % Økning i aldersgruppe 65+

Befolkningsvekst er lavere enn fylkessnittet

- Dekarbonisering av industri blir spesielt viktig for å redusere klimagassutslippene i Indre Vestland, men det bør også iverksettes tiltak innen jordbruk og veitrafikk.
- Indre Vestland må reversere befolkningsnedgangen: samtlige regioner har lavere befolkningsvekst enn fylkessnittet
- En aldrende befolkning forventes å bli en utfordring for regionen

Indre Vestland har identifisert følgende konkurransefortrinn

- En region rik på naturressurser som danner grunnlag for bærekraftig næringsliv i regionen
- Tettstedenes nærhet til fjordene gir regionen tilgang på en unik energikilde for både kjøling og oppvarming
- Lang erfaring og sterk kompetanse innen industri kan utnyttes til å etablere nye verdikjeder
- En skaperkultur med initiativrike ressurser
- En region med tilgang på kraft
- Sterke teknologi- og innovasjonsklynger
- En region hvor natur- og kulturopplevelser er tett sammenknyttet og som gir fastboende og tilreisende unike opplevelser
- Potensiale til å bygge opp mange «energihub-er» grunnet lokalisering knyttet til sentrale transportårer
- Vakker og uberørte naturperler mellom fjord og fjell som folk ønsker å betale for å oppleve

Grøn region Vestland

2 Voss har 7 prosjekter som inngår i Grøn region

A

Kitemill

B

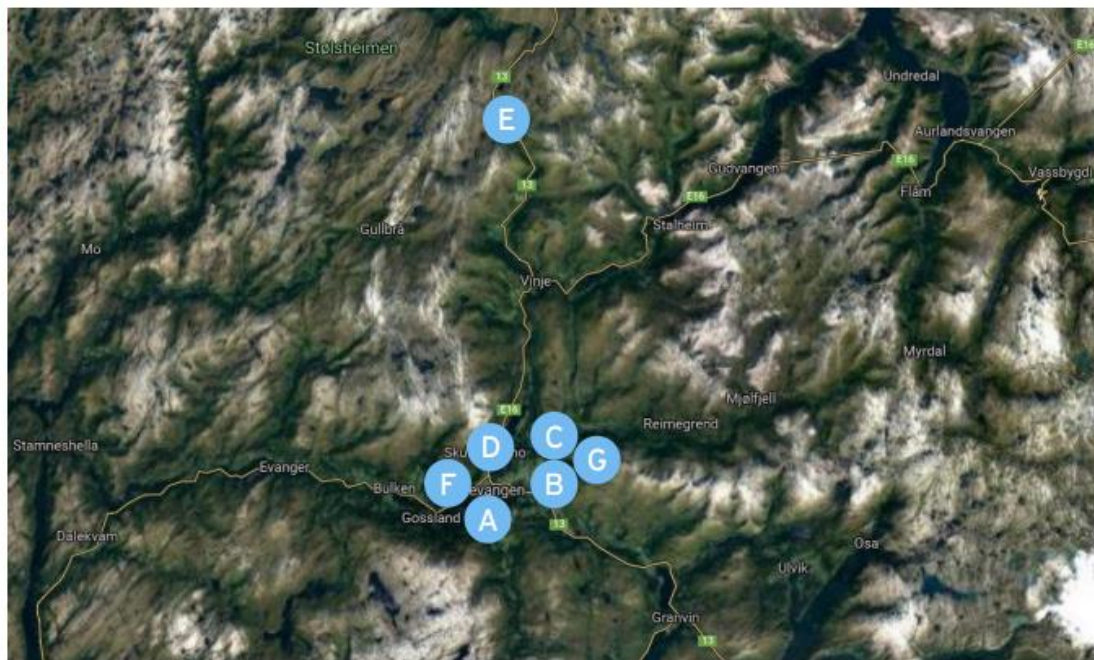

Bigoassanlegg

C

Invertapro

D

Bærekraftig reisemål

E

Norway's best Myrkdalen

F

Voss resort/Gondolen

G

Grunnvarme i Bømoen

Framtidsscenario

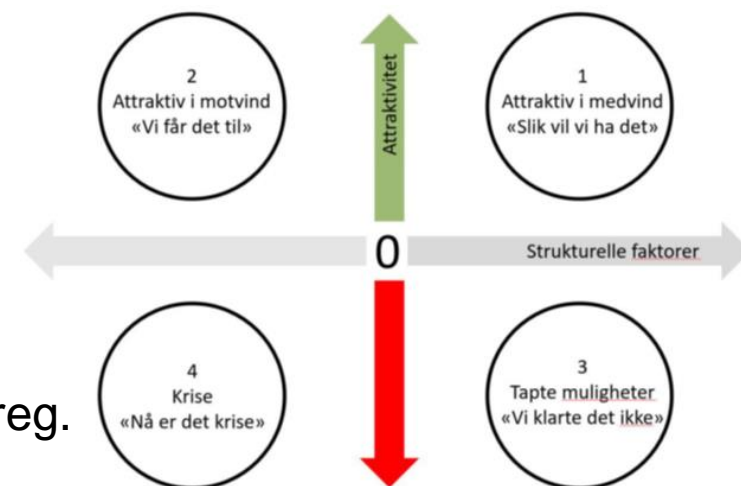
Avhengig av om nasjonal vekst og strukturelle forhold er gode eller dårlige, og om Voss herad klarer å verta attraktiv som stad å bu og driva næring kan me ta ulike vegval:

"*Slik vil me ha det*": Eit attraktivt Voss i oppgangstider for Noreg.

«*Me får det til*»: Eit attraktivt Voss i vanskelege tider nasjonalt.

«*Me klarte det ikkje*»: Voss mislykkast i oppgangstider i landet.

«*No er det krise*»: Voss mislykkast samstundes som det er vanskelege tider i Noreg.

Voss herad

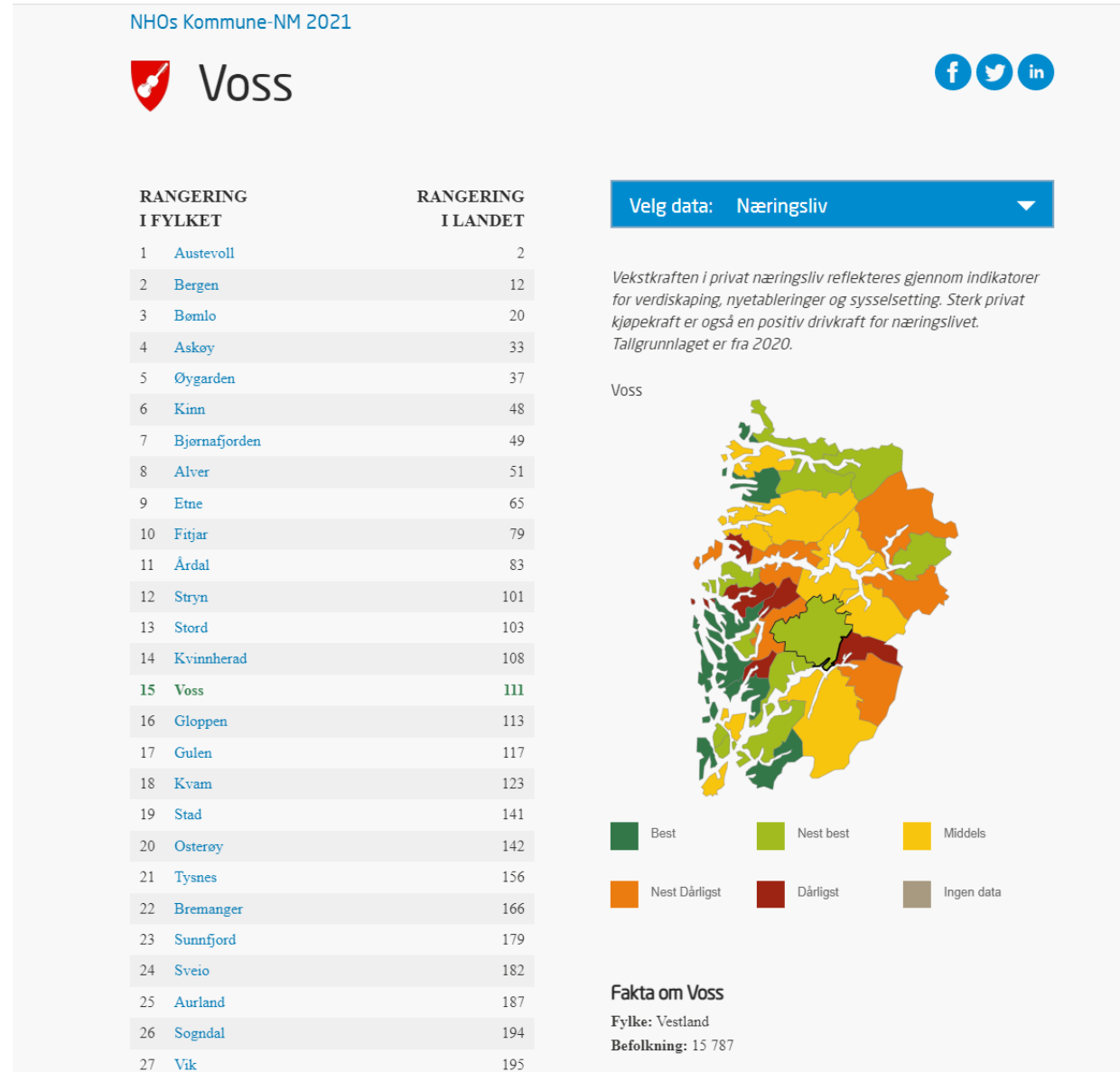
Voss i dag

VOS2⁺
bygd for alle

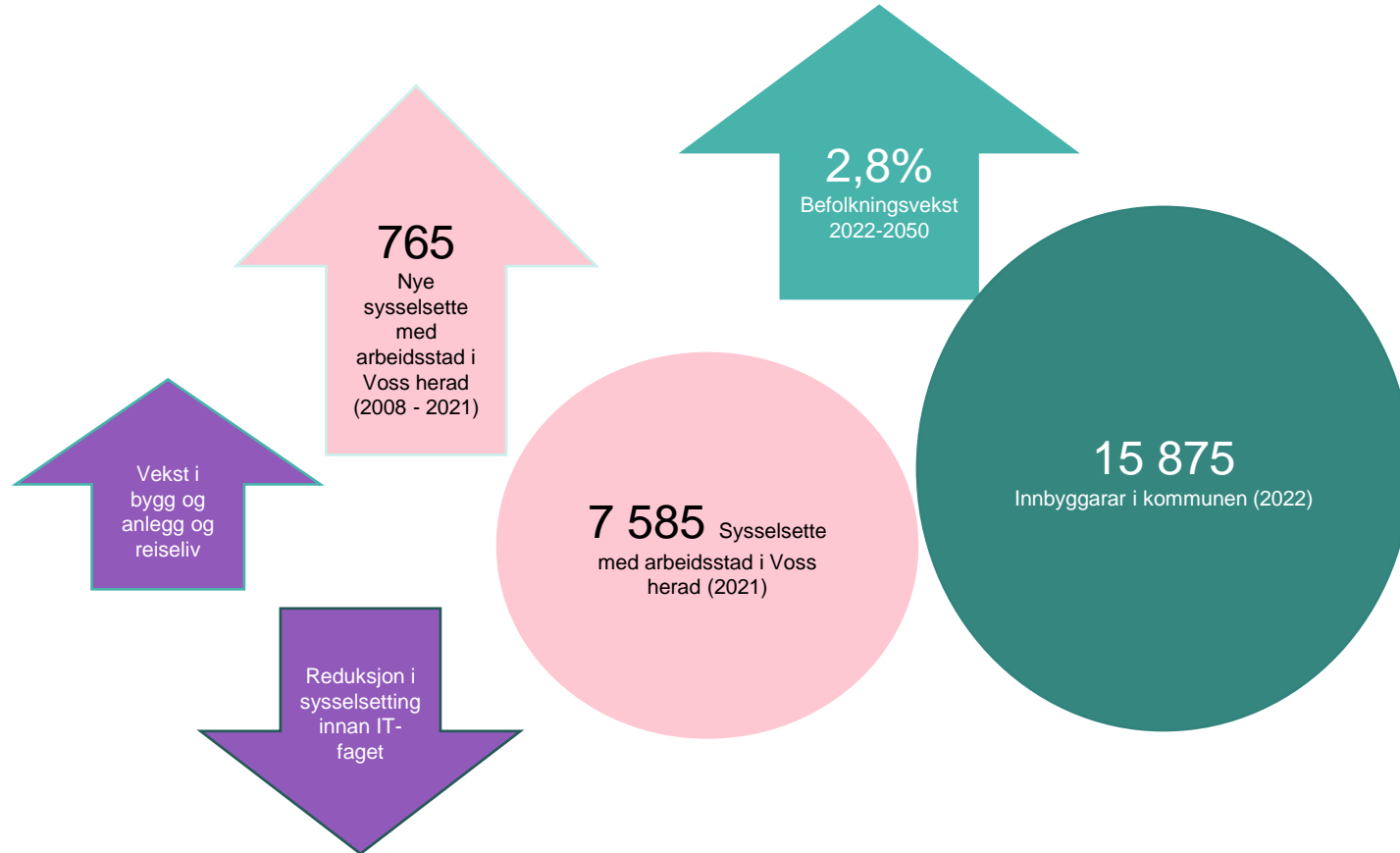
Voss i dag

- ❖ NHOs Kommune-NM rangerer kommunane etter attraktivitet og lokal vekstkraft basert på forhold knytt til næringsliv, arbeidsmarknad, demografi, kompetanse og kommunal økonomi. Talgrunnlaget er fra 2020
- ❖ Samla sett er Voss herad er rangert som nummer 63 i landet, og 13 i Vestland
- ❖ I kategorien næring, kjem Voss som nummer 111 i landet, og 15 i Vestland

[Kommune-NM \(nho.no\)](http://nho.no)

Utvalde Vossatal

Er Vestland sine fortrinn våre fortrinn?

 	 	
Kystlinje og havner - strategisk posisjonert for alle industrier innen "hav møter land"	Verdensledende klynger	Høykompetent arbeidsstyrke, utdanningsinstitusjoner, fagskoler og forskningsinstitutter
 	 	
Episenter for elektrifisering	Ledende på eksport i en rekke næringer 90 mrd NOK = 19 %	Areal til å skape ny industri
 	 	
Velutviklet infrastruktur og potensial for å realisere sirkulære forretningsmodeller	Verdens vakreste fjorder og naturgitte forutsetninger som ingen andre	Kraftfylket (Produserer 25 % av kraften)

Er Vestland sine hindringar våre hindringar?

Mangel på nettkapasitet
hindrer nyetablering og vekst

Manglende samarbeid på tvers
av verdikjeder og geografi

For stort gap mellom forskning,
utdanning og næringsliv

Tap av kompetanse og
infrastruktur fra olje og gass

Nasjonale virkemidler ikke
tilpasset EU

Mangler erfaring fra piloter,
skalering, kommersialisering

Manglende «sense of
urgency» - vi er sent ute

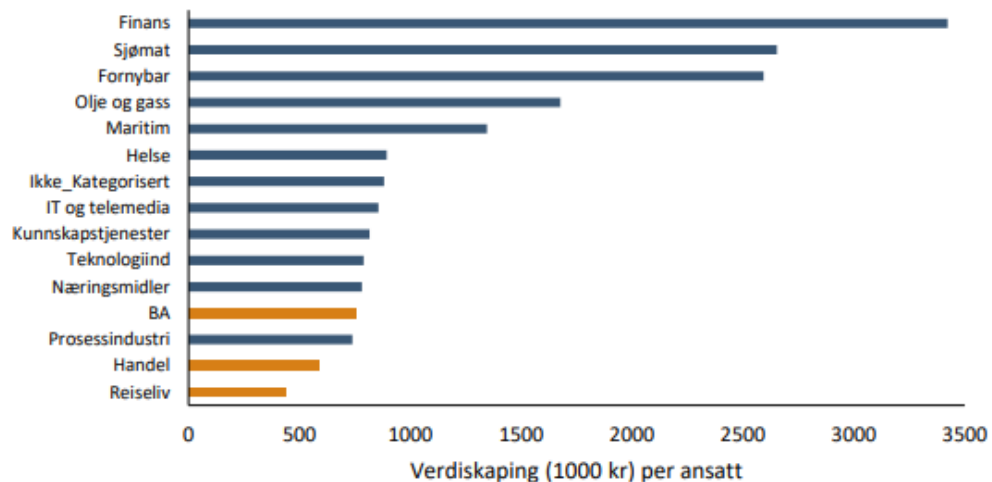
Hjemmemarked
og reguleringer

Manglende tilgang på
kompetanse - «brain drain»

Kva veit me konkret om Voss?

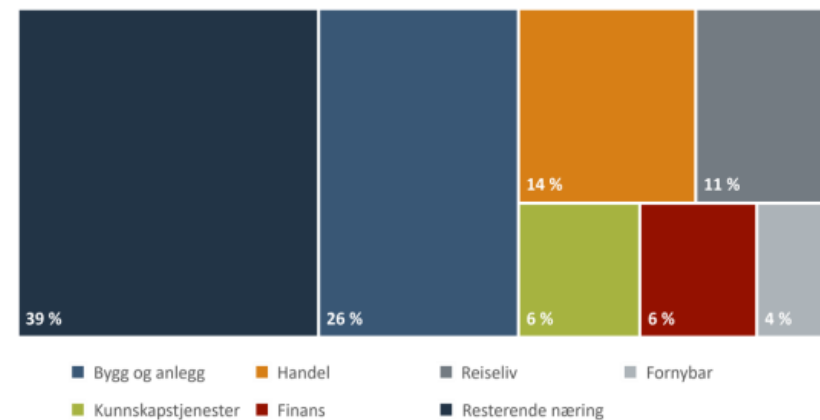
Beregnet produktivitet i ulike næringer. Gjennomsnittlig for hele landet. Målt i verdiskaping per ansatt for 2019. Kilde: Menon Economics

Næringslivet i Voss er mangfoldig, men tre næringer dominerer

- Det tre store:
  - Bygg og anlegg
  - Handel
  - Reiseliv
- BA-næringen og reiseliv vokser

Fordeling av verdiskaping i 2019 etter næring. Kilde: Menon Economics.

Tre hovudfunn i Menonrapporten

Voss herad mangler en (tydelig) strategi for næringsarbeidet

Voss bør utnytte situasjonen hvor flere fremover trolig vil arbeide mer fra hytta og mer fra hjemmekontor

Næringslivet i Voss må samles

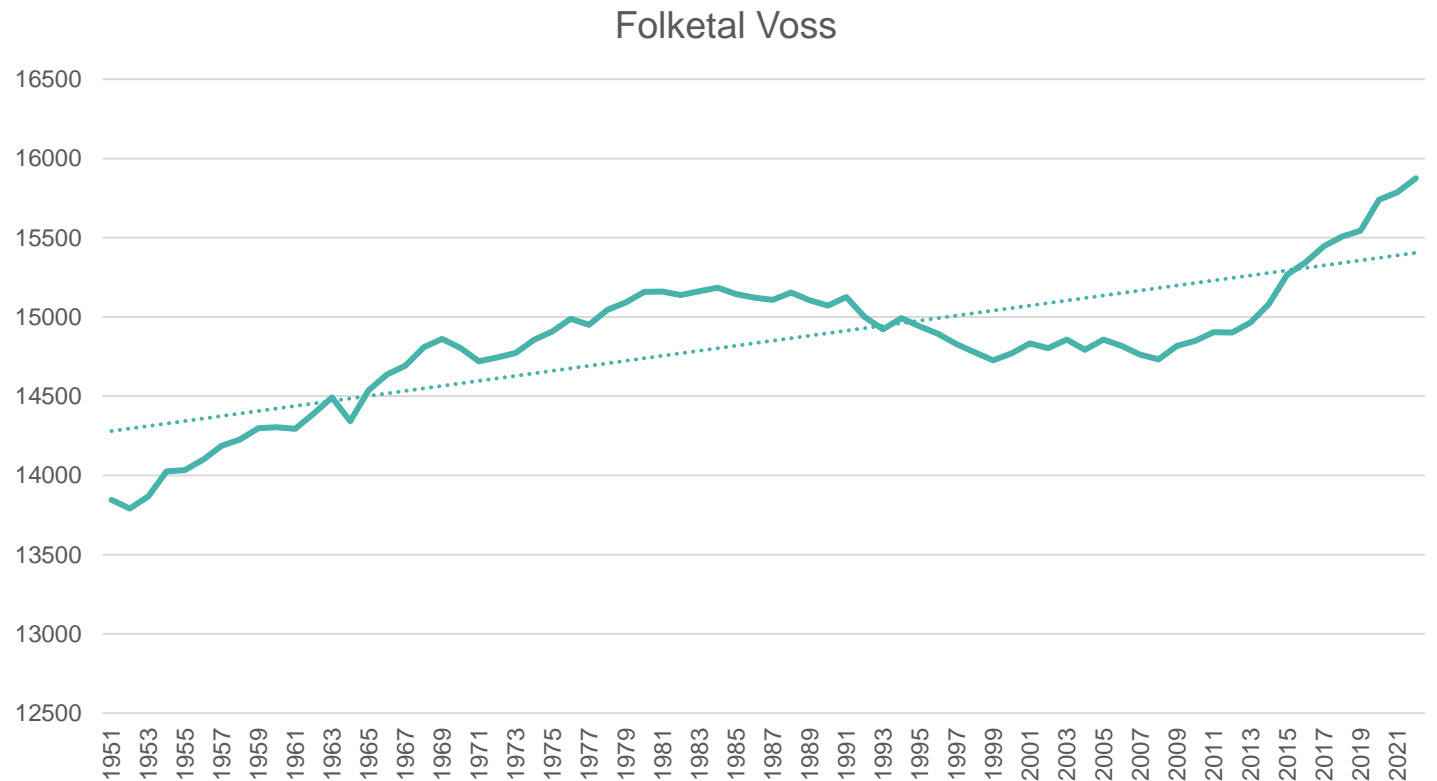
Kva seier NAV-analysen?

- ❖ Me er større på helse og sosialtenester, industri og bygg og anlegg (2019 SSB)
- ❖ Bedriftsundersøkinga avslører pessimisme
- ❖ 25% av dei sysselsette i Voss og Hardanger skal snart erstattast grunna alder.
- ❖ Innan helse- og sosialtenester skal 804 over i pensjonistrekkene dei neste fem åra
- ❖ Det er netto utpendling frå kommunane våre

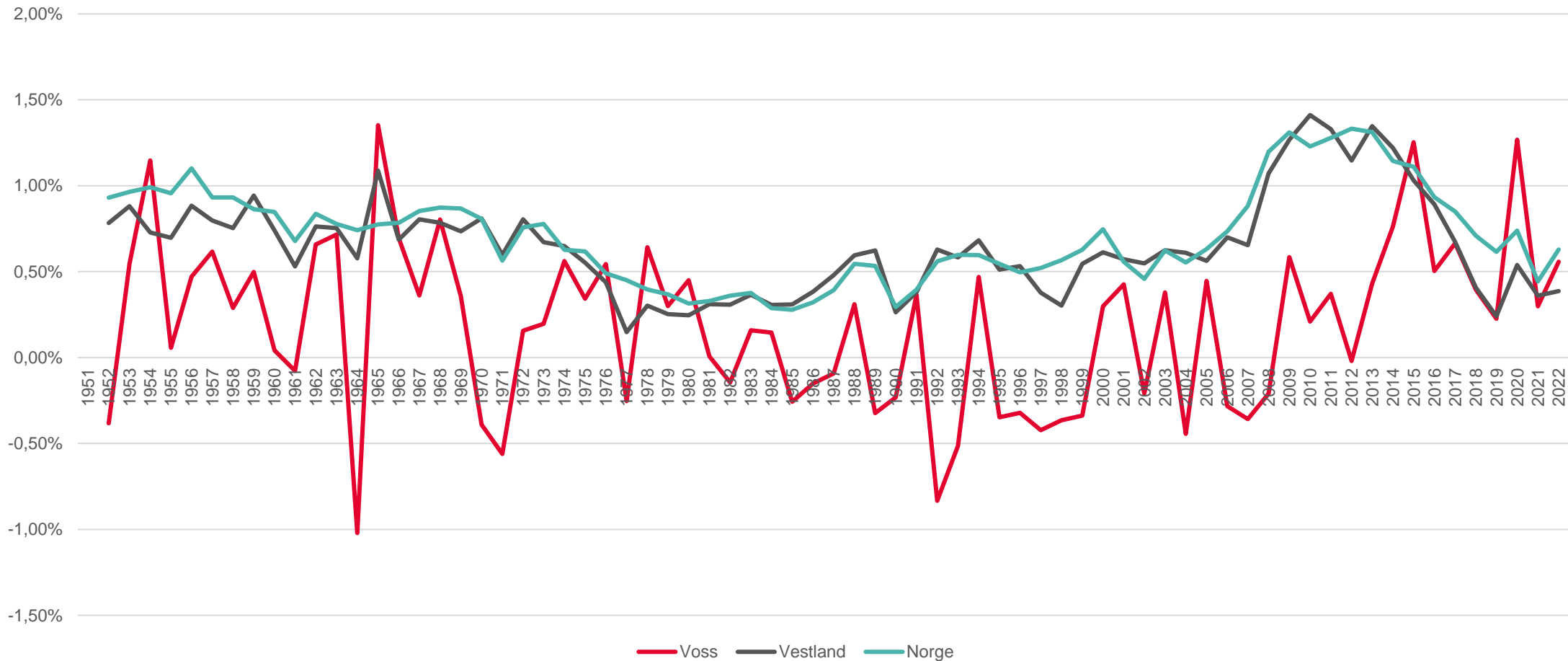
Folketalsutvikling

- ❖ Folketalet på Voss har gått opp frå 13 845 i 1951 til 15 875 i 2022
- ❖ Trenden er positiv, og veksten har tiltatt dei siste åra

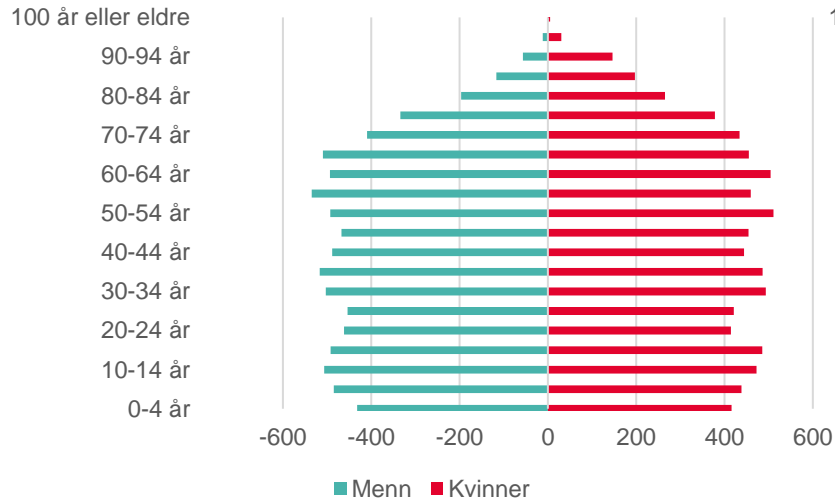
Folketalsutvikling

Befolkningsendring, prosentvis frå år til år

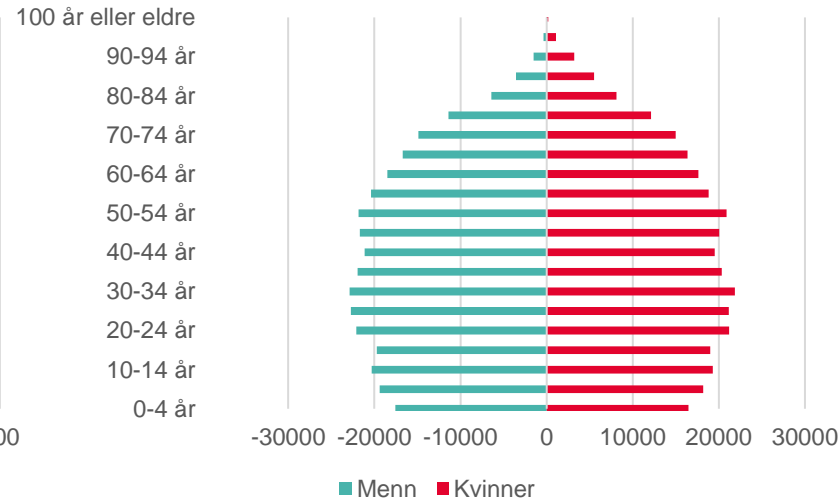

Befolkningspyramider

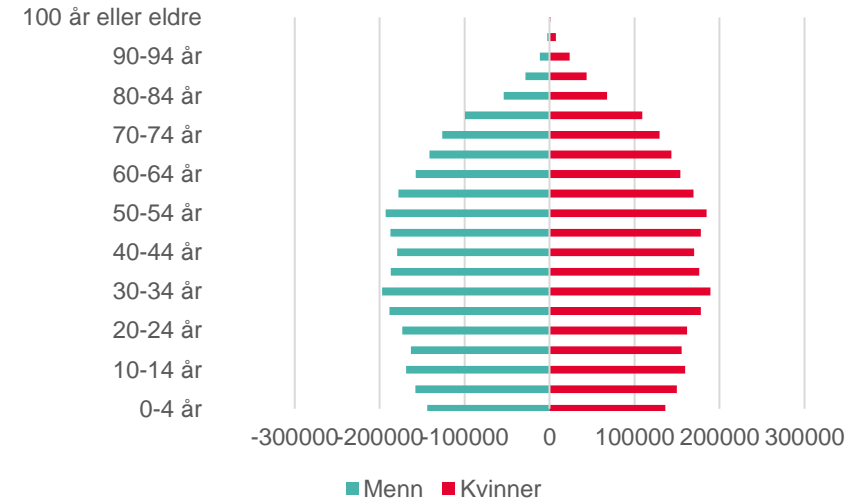
Befolkning Voss herad, 2022

Befolkning Vestland, 2022

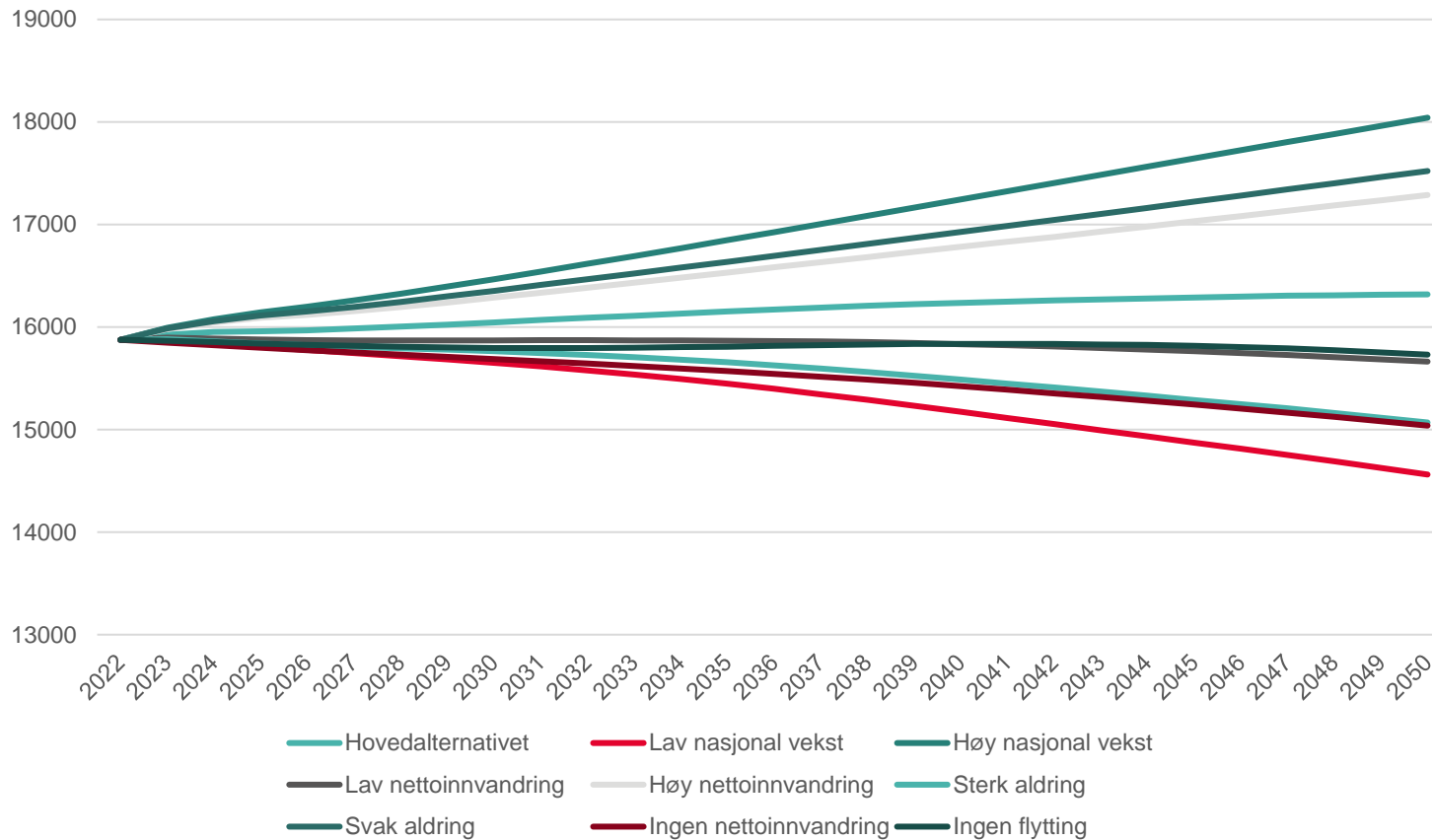

Befolkning Norge, 2022

Befolkningsframskriving

Befolkningsframskriving Voss herad

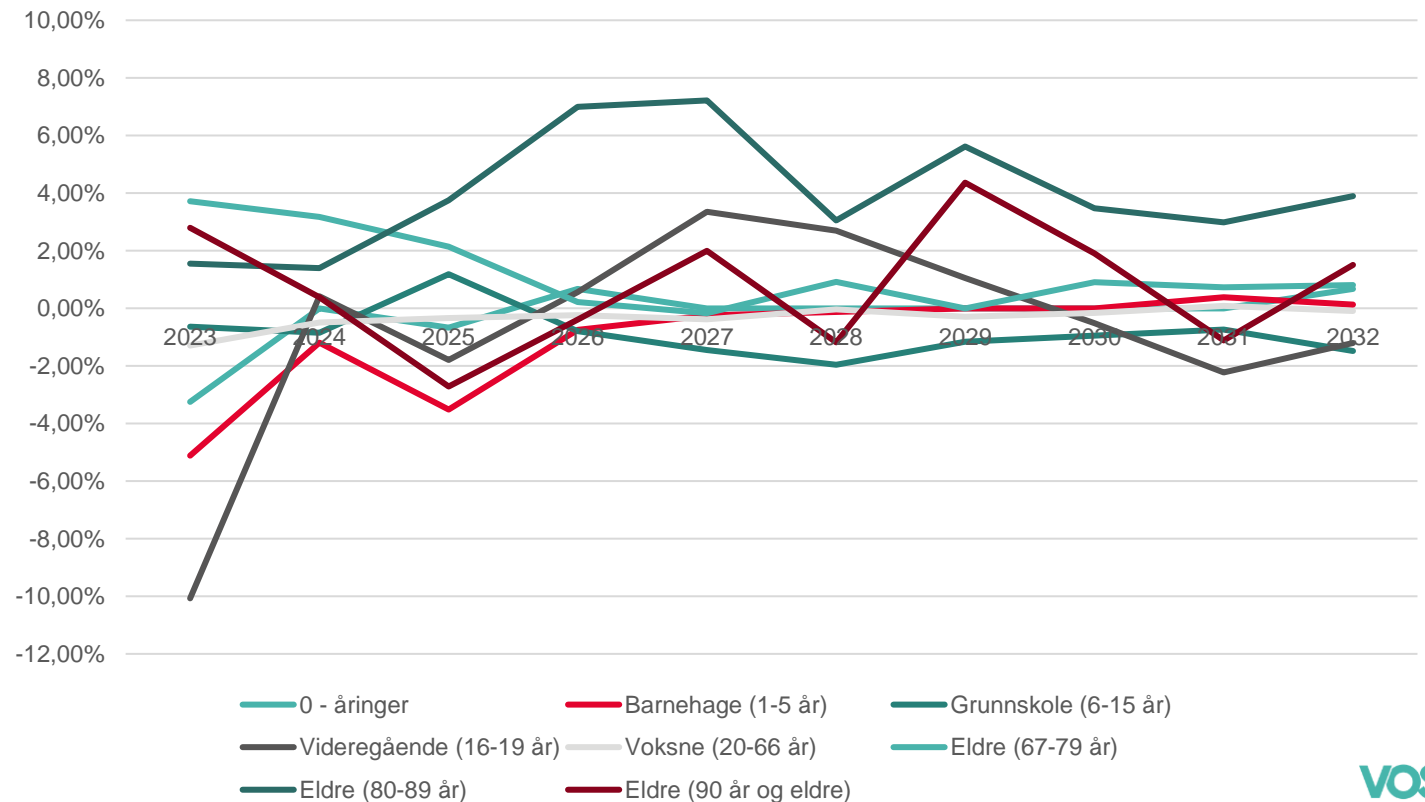

❖ Hovedalternativet i befolkningsframskrivinga gjer ei vekst i befolkninga på 2,79% frå 2022 til 2050, dvs eit folketal på 16 318 vossingar

Befolkningsprognose

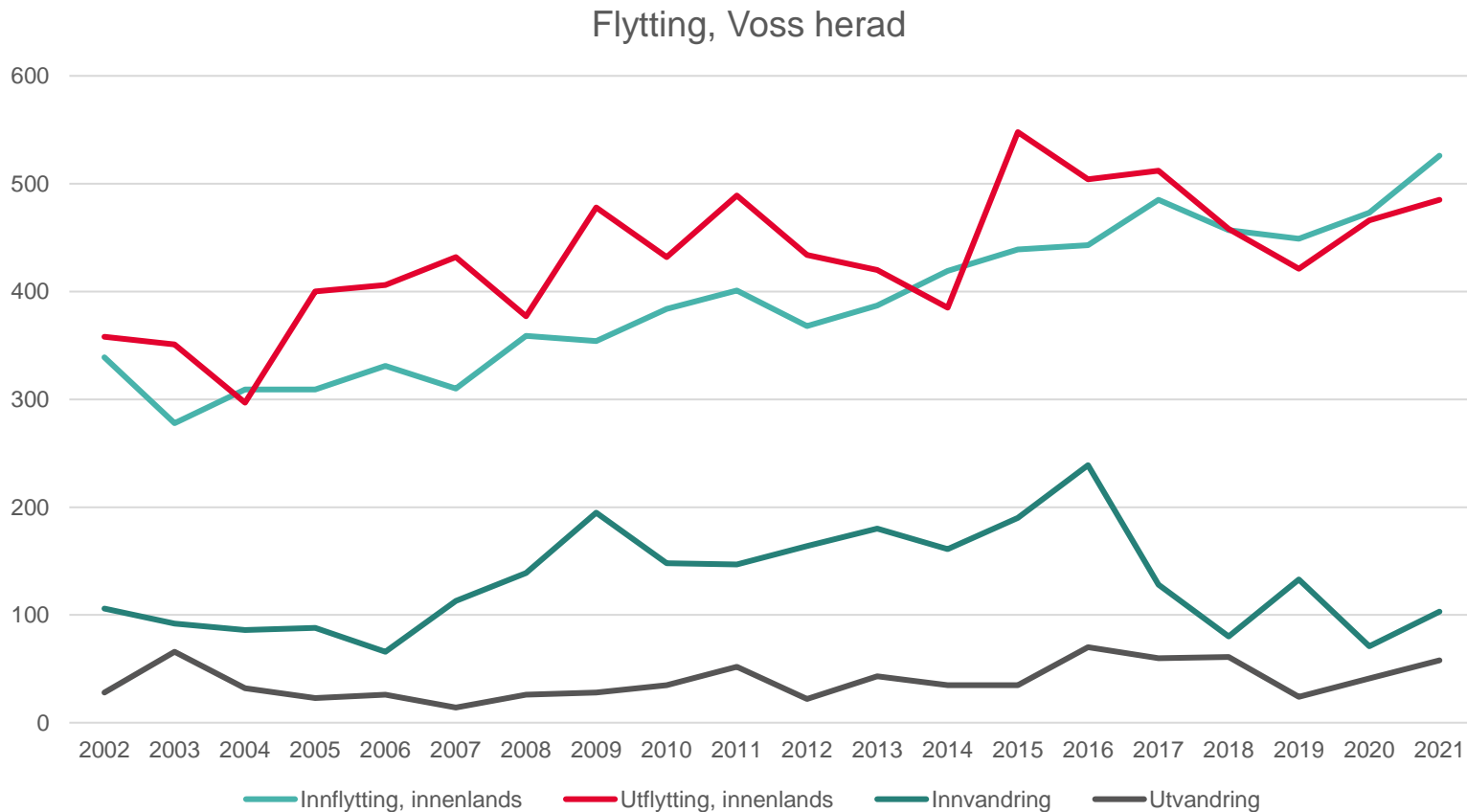
- ❖ Med middels nasjonal vekst er aldersgruppa 80-89 forventa å veksa mest i eit 10-års perspektiv, med nesten 48% (370 fleire)
- ❖ Aldersgruppa med yrkesaktive innbyggjarar (20-66 år) er forventa å gå ned med omtrent 3,2% (290 færre)

Befolkningsprognose per aldersgruppe, prosentvis endring frå år til år

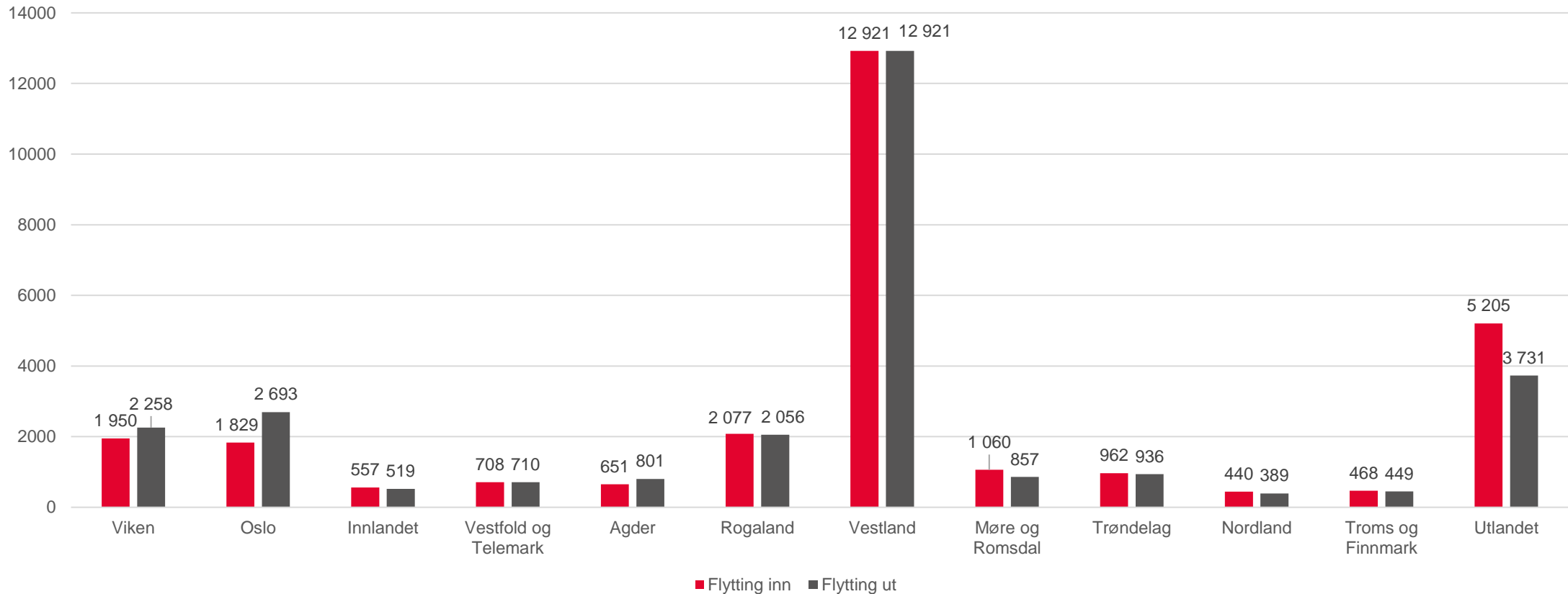
Flyttemønster i Voss herad

- ❖ Flytting til og frå Voss herad skjer i størst grad innanlands
- ❖ Tal personar som flyttar til Voss herad totalt (innenlands og frå utland) har auka frå 445 i 2002 til 629 i 2021

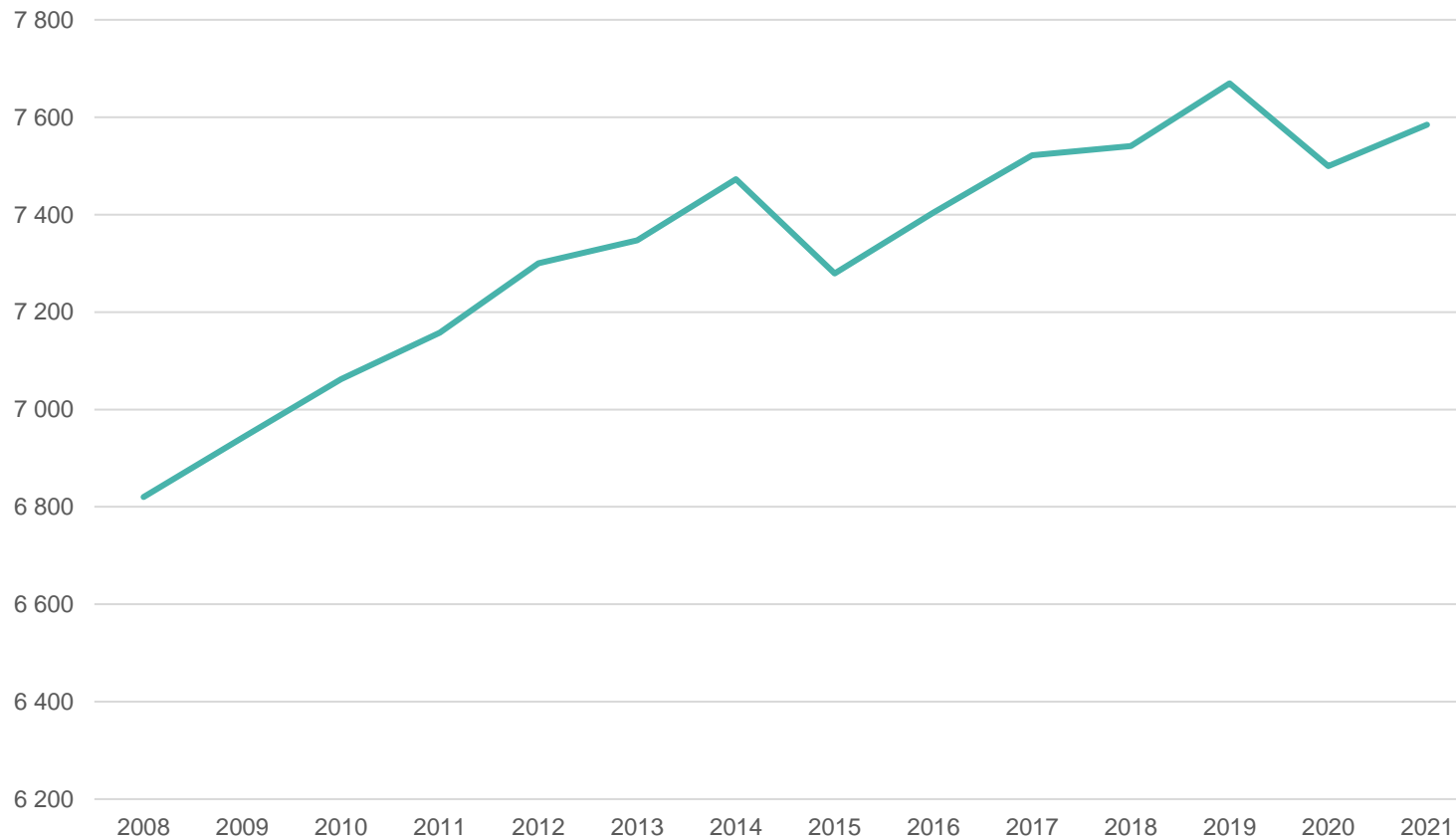
Flyttemønster i Vestland fylke

Flytting til/ frå Vestland til/ frå andre regionar i Noreg , 2021

Sysseisseting

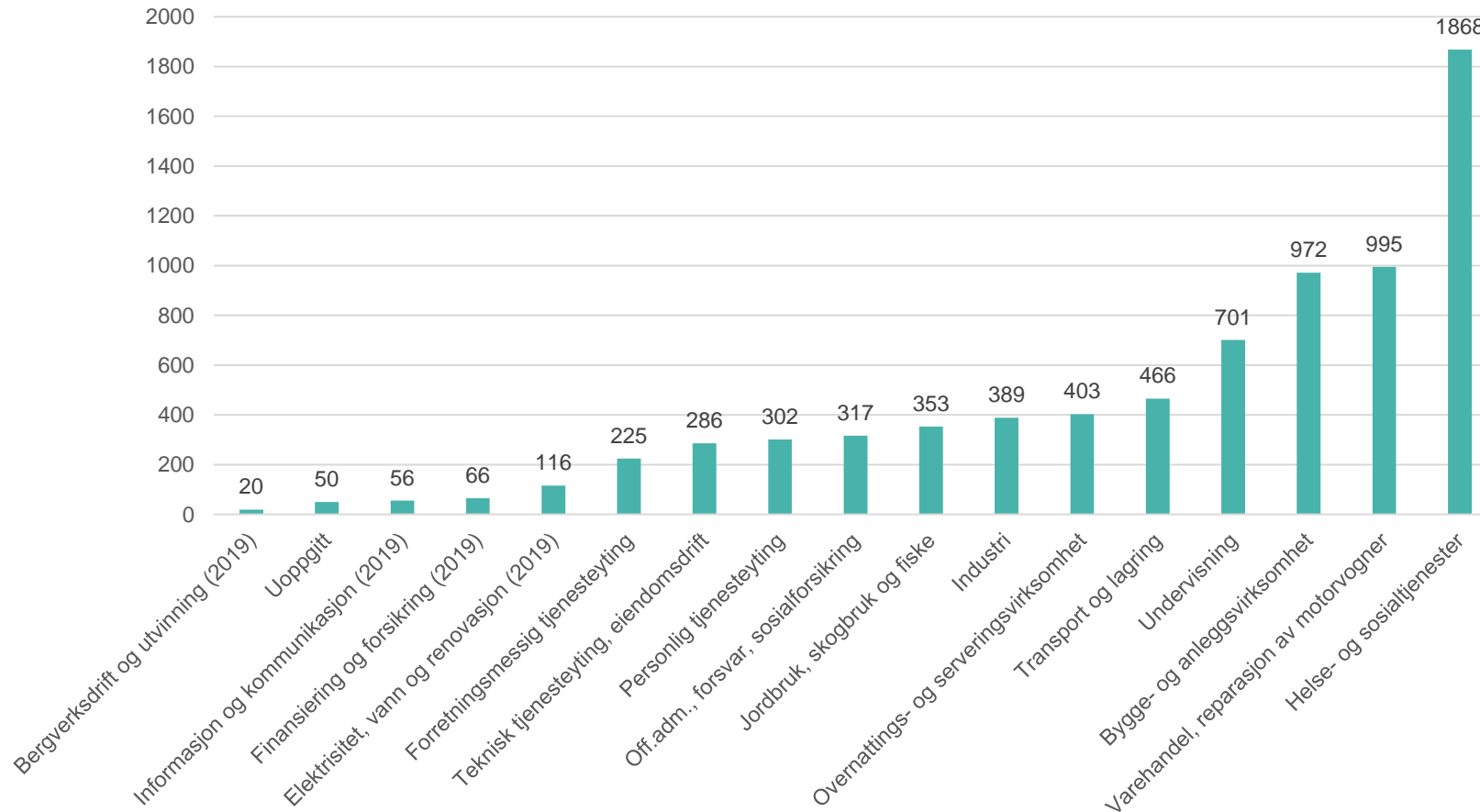
Sysseissette i Voss herad, etter arbeidsstad

- ❖ Sysseisseting i Voss herad har gått opp med omtrent 11% frå 2008 til 2021, frå 6820 til 7585
- ❖ Frå 2019 til 2020 vart sysseissetinga redusert med omtrent 170, og frå 2020 til 2021 auka tal sysseissette med 85

Sysseisseting

Sysseissette personer etter næring, Voss herad 2021

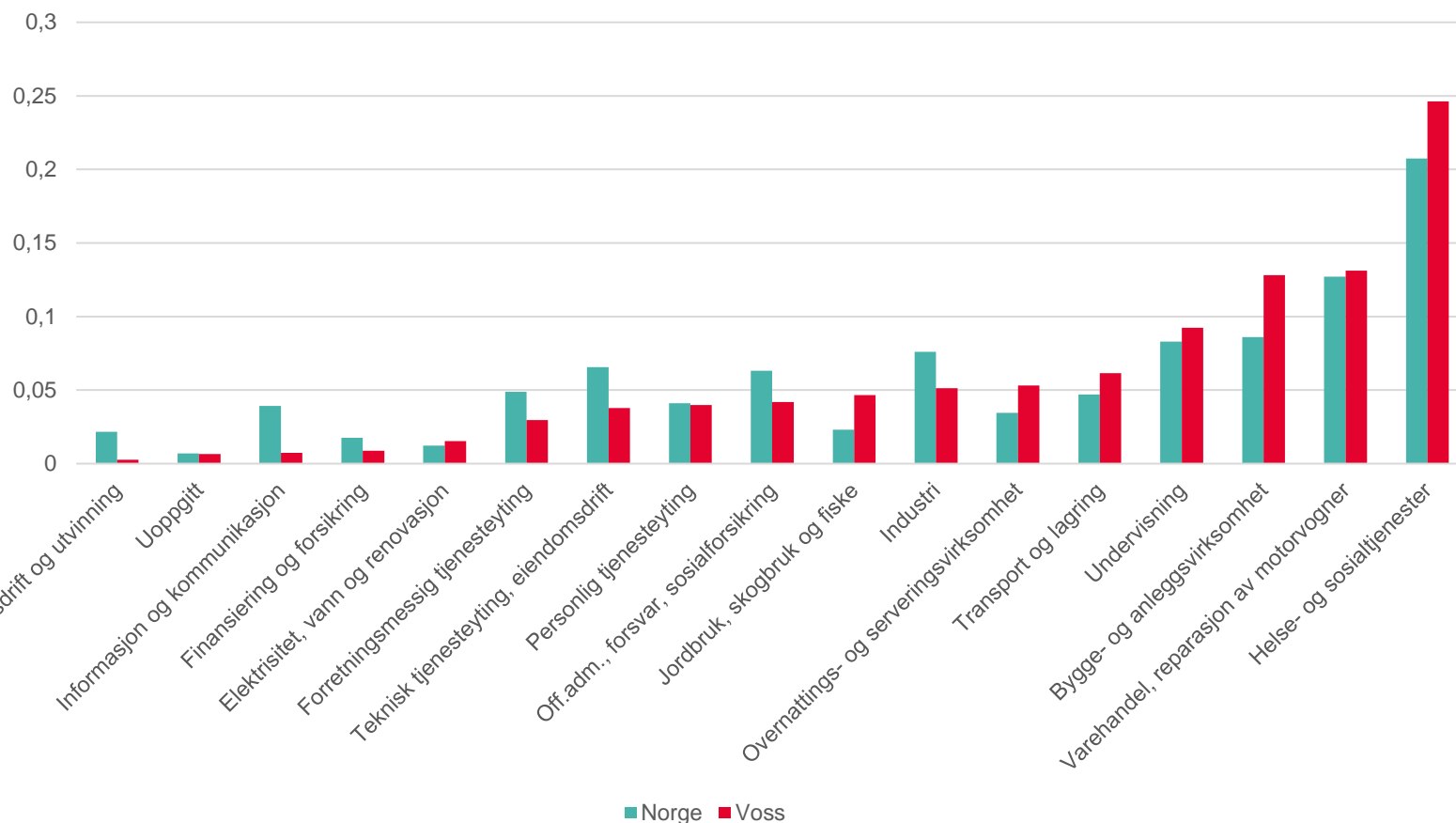
- ❖ Ved utgangen av 2021 var helse og sosialtjenester den næringa med flest sysseissette på Voss. Varehandel, bygg- og anlegg og undervisning er også store næringar i heradet.
- ❖ Bygge- og anleggsverksemd har auka med omtrent 50% frå 2008

Fordeling sysselsette per næring

	2010	2015	2020	2021	Endring frå 2010
86-88 Helse- og sosialtjenester	1 771	1 877	1 915	1 918	147
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	817	1 045	1 079	1 106	289
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	1 112	1 025	986	989	- 123
85 Undervisning	684	685	735	728	44
10-33 Industri	441	422	421	426	- 15
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	415	359	331	405	- 10
49-53 Transport og lagring	434	387	393	388	- 46
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	416	370	361	349	- 67
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	308	326	339	338	30
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	295	294	314	333	38
90-99 Personlig tjenesteyting	263	246	308	320	57
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	172	188	240	269	97
05-09 Bergverksdrift og utvinning	206	235	240	260	54
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	127	132	136	137	10
58-63 Informasjon og kommunikasjon	110	93	65	88	- 22
64-66 Finansiering og forsikring	82	70	69	64	- 18
00 Uoppgitt	30	70	57	49	19

Sysseisseting

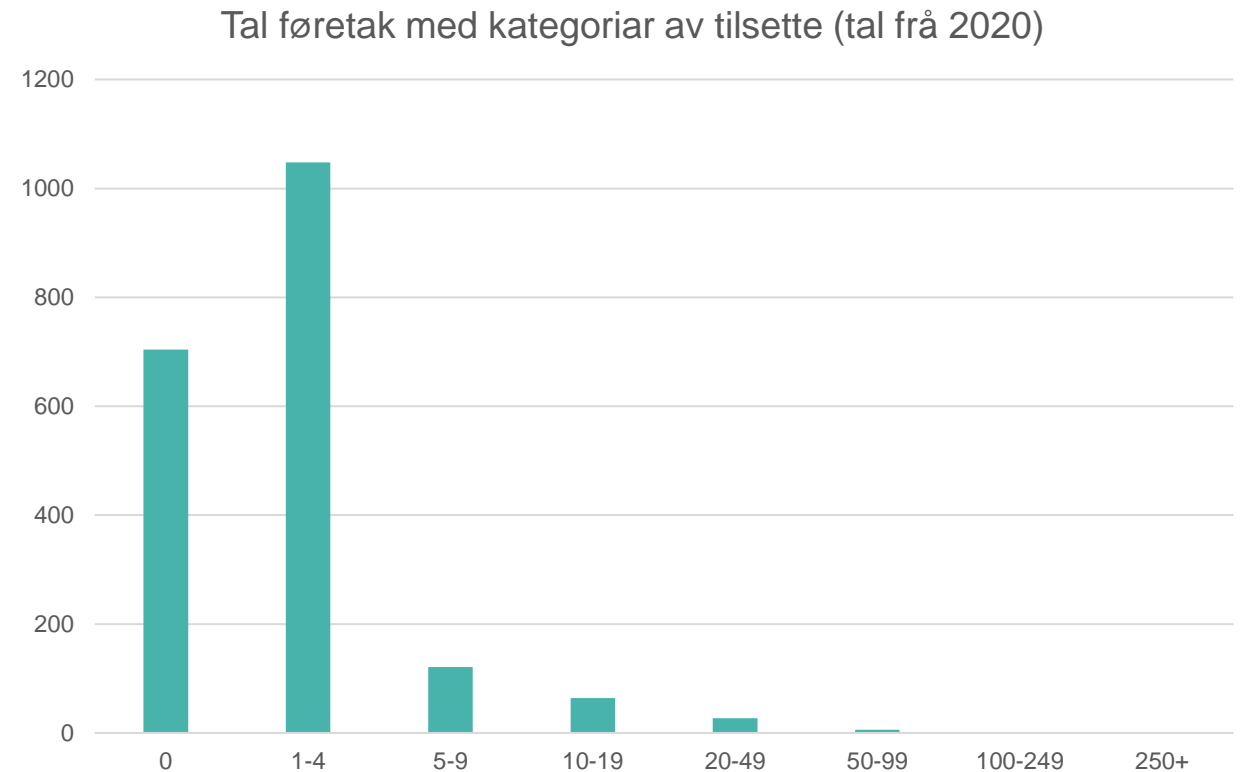
Sysseissette etter arbeidsstad, prosentvis andel per næring, 2021

- ❖ Samanlikna med Norge, har Voss herad ein stor andel sysseissette i næringane helse- og sosialtjenester og bygge- og anleggsverksemd
- ❖ Det er få sysseissette innan informasjon og kommunikasjon, forretningsmessig og teknisk tenesteyting i Voss herad, samanlikna med fordelinga i Norge totalt

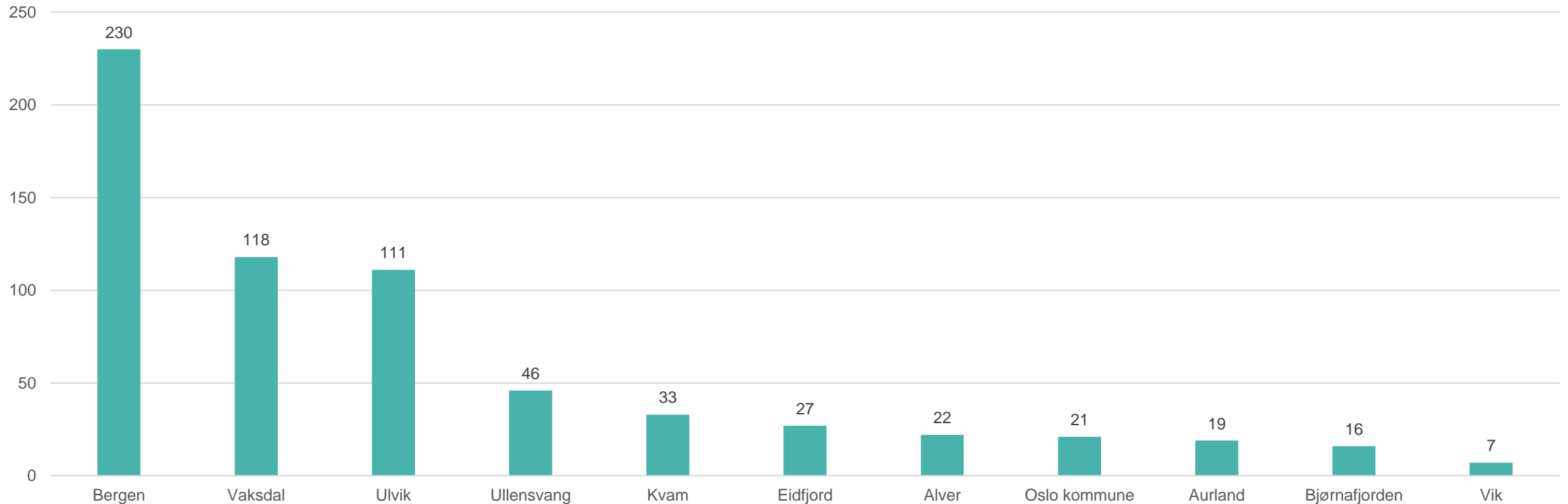
Kva type føretak har Voss (ekskl.offentleg) ?

- Voss har omtrent berre private føretak med under 100 tilsette
- Voss har difor berre små og mellomstore bedrifter
- Av nær 2000 føretak er ca halvparten enkeltmannsføretak og litt over 800 aksjeselskap

Pendling – Voss som regionsenter

Pendlingsstrømmer, til Voss (tal personar)

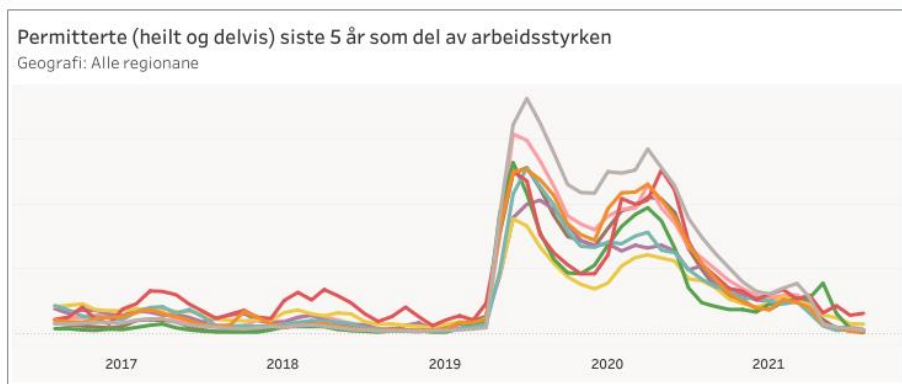
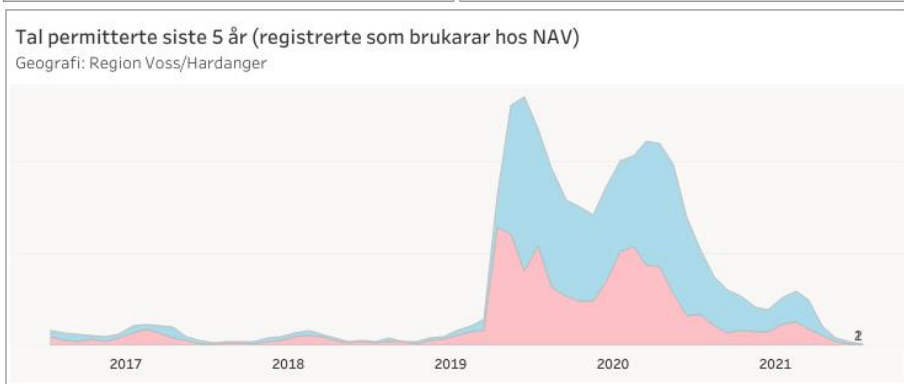
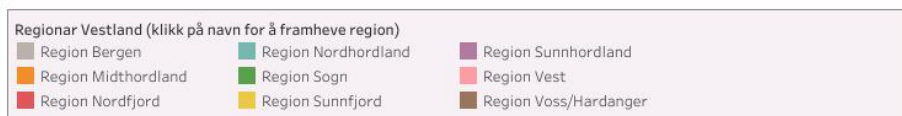
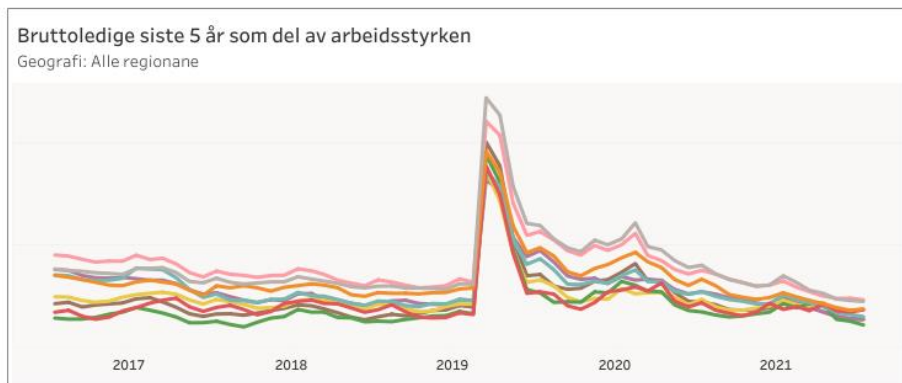
❖ Dei fleste som pendlar til Voss, kjem frå Bergen

Ledige og permitterte i region Voss/Hardanger

Velg tidsperiode for hele siden
siste 5 år

Velg region i Vestland (til grafene på venstre side)
Region Voss/Hardanger

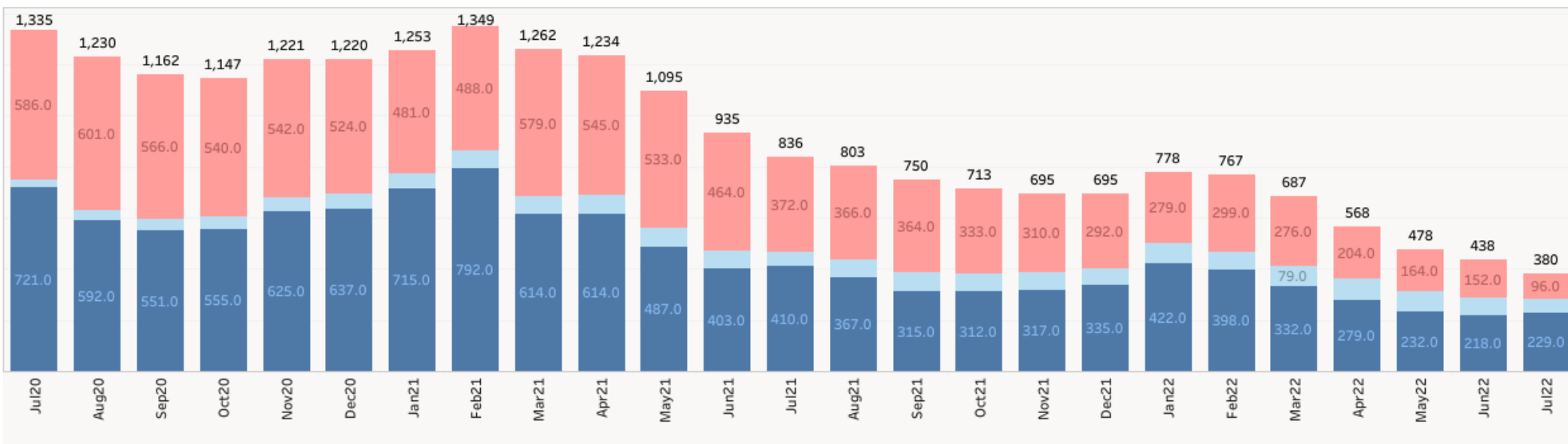
- ❖ I juli 2022 var det registrert 109 heilt ledige i region Voss/Hardanger
- ❖ I fjor, under pandemien, låg talet på 196, og reduksjonen i heilt arbeidsledige frå 2021 til 2022 låg på 44%

Region Voss/Hardanger inkluderer: Voss, Vaksdal, Kvam, Ulvik, Eidfjord og Ullensvang

Utvikling i ledigheit månad for månad

Arbeidssøkarar etter arbeidsmarknadsstatus for Region Voss/Hardanger

Velg region

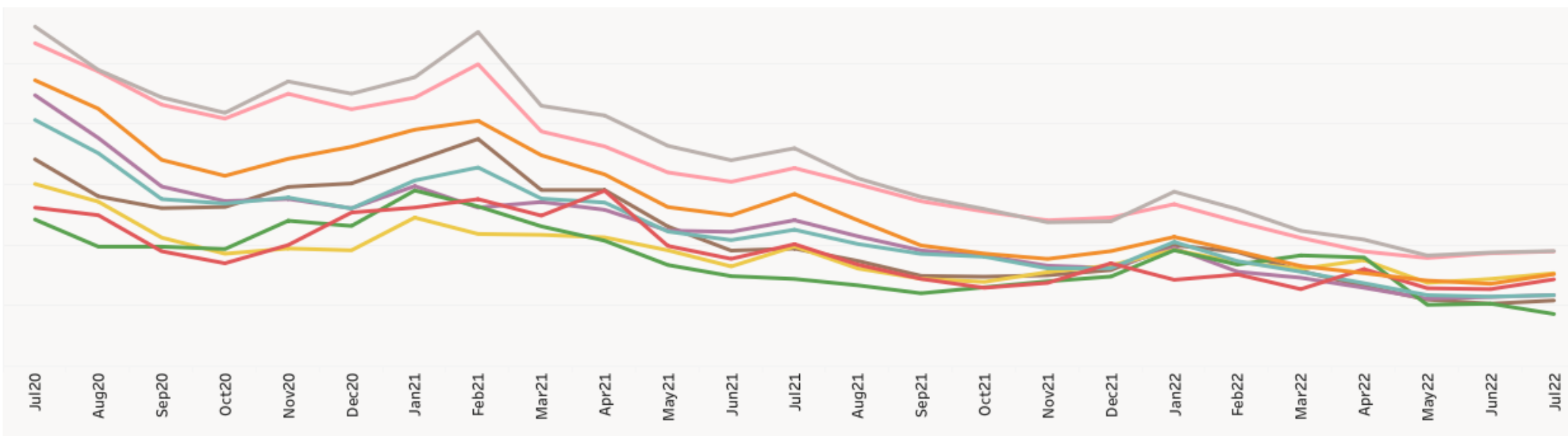
- Region Bergen
- Region Midthordland
- Region Nordfjord
- Region Nordhordland
- Region Sogn
- Region Sunnfjord
- Region Sunnhordland
- Region Vest
- Region Voss/Hardanger

Arbeidsmarknadsstatus

- Delvis ledige
- Arbeidssøkarar i tiltak
- Heilt ledige

Utvikling i ledigheit månad for månad

Utvikling i regionane etter variabel "Heilt ledige som % av arbeidsstyrke"

Velg variabel til regionoversikta
Heilt ledige som % av arbeidsstyrke

Regionar i Vestland

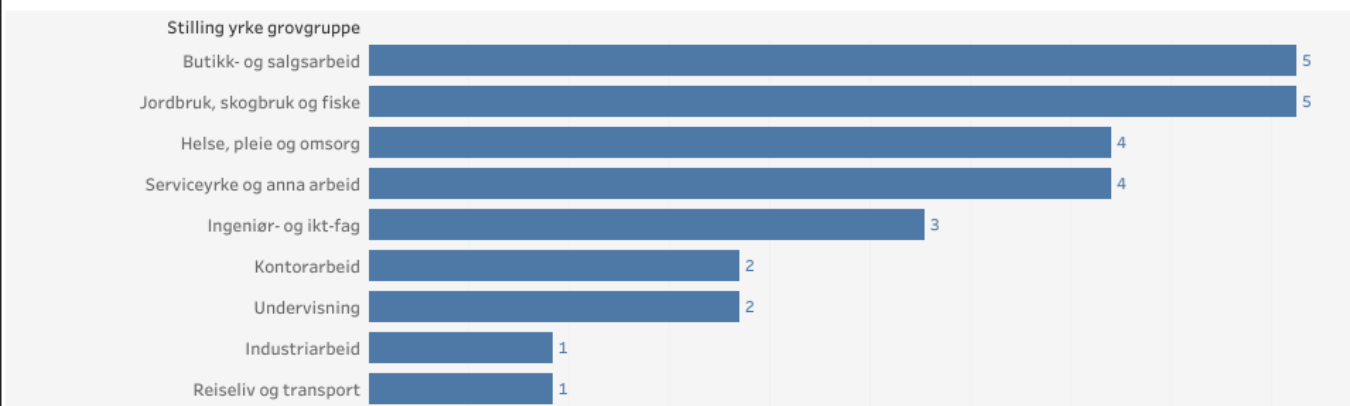
- Region Bergen
- Region Midthordland
- Region Nordfjord
- Region Nordhordland
- Region Sogn
- Region Sunnfjord
- Region Sunnhordland
- Region Vest
- Region Voss/Hardanger

Klikk på regionnavn for å framheva denne og visa verdiane.

Utlyste stillingar i Voss herad

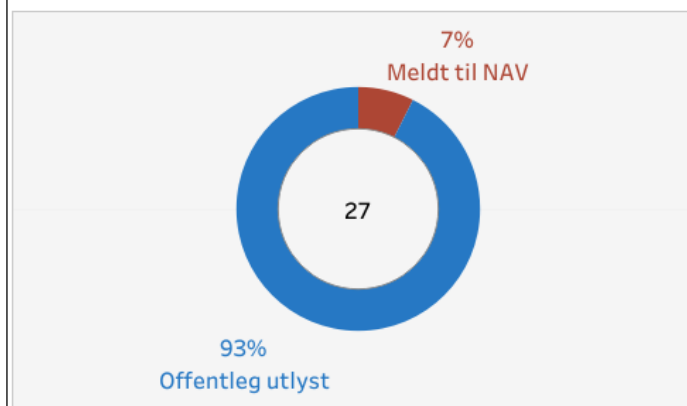
Stillingar etter yrkesgruppe - July 2022

Geografi: Region Voss/Hardanger - 4621 Voss

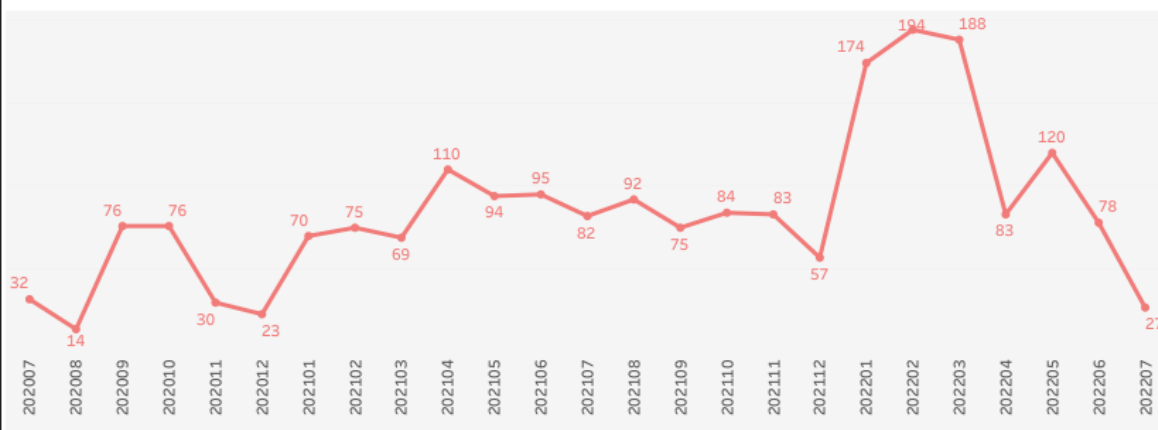
Stillingar etter kilde - July 2022 - All

Geografi: Region Voss/Hardanger - 4621 Voss

Utvikling siste 25 månader - Alle yrkesgrupper

Geografi: Region Voss/Hardanger - 4621 Voss

Topplista over yrke for utlyste stillingar - July 2022

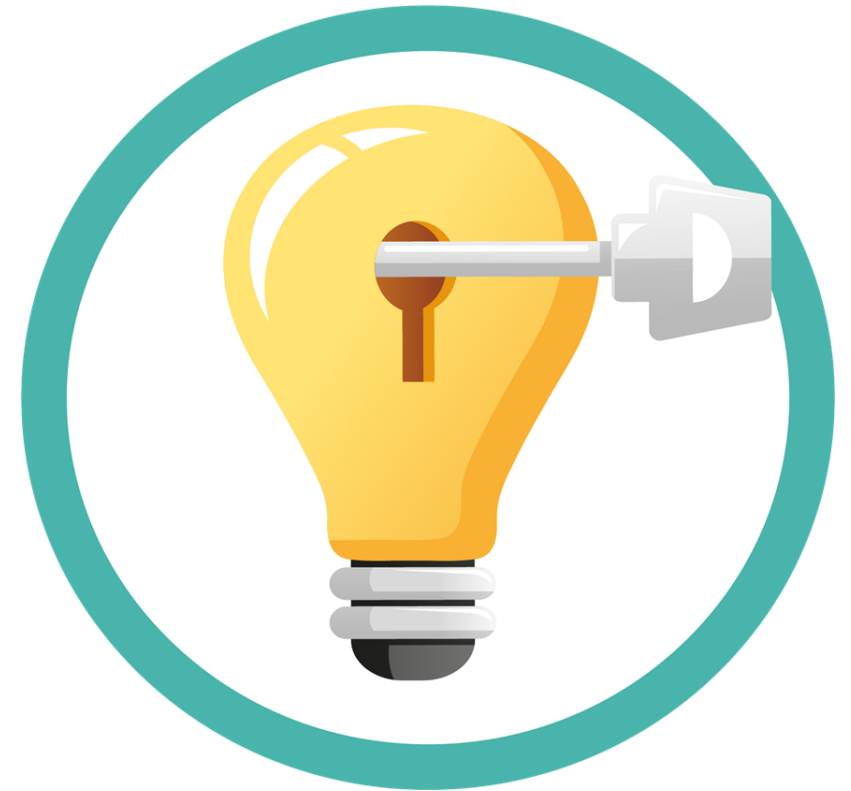
Geografi: Region Voss/Hardanger - 4621 Voss

Butikkarbeid	Butikk- og salgsarbeid	4
Ingeniører og teknikere	Ingeniør- og ikt-fag	2
Vakthold og vaktmestere	Serviceyrke og anna arbeid	2
Annet salgsarbeid	Butikk- og salgsarbeid	1
Lærere på universitet og høyskoler og spesialister	Undervisning	1
Omsorgs- og pleiearbeidere	Helse, pleie og omsorg	1

Kompetanse

Arbeidet med kompetanseplanen [Voss i Vekst](#) syner at det er trong for styrka kompetanse på mange felt:

- ❖ Fagarbeidarar
  - ❖ Spesialpedagogikk i skulane
  - ❖ Helsesektoren
  - ❖ Kompetanse knytt til det grønne skiftet
  - ❖ Kompetanse knytt til auka digitalisering
-
- ❖ [Analyse Voss i Vekst](#)
  - ❖ [Kunnskapsgrunnlag Voss i Vekst](#)

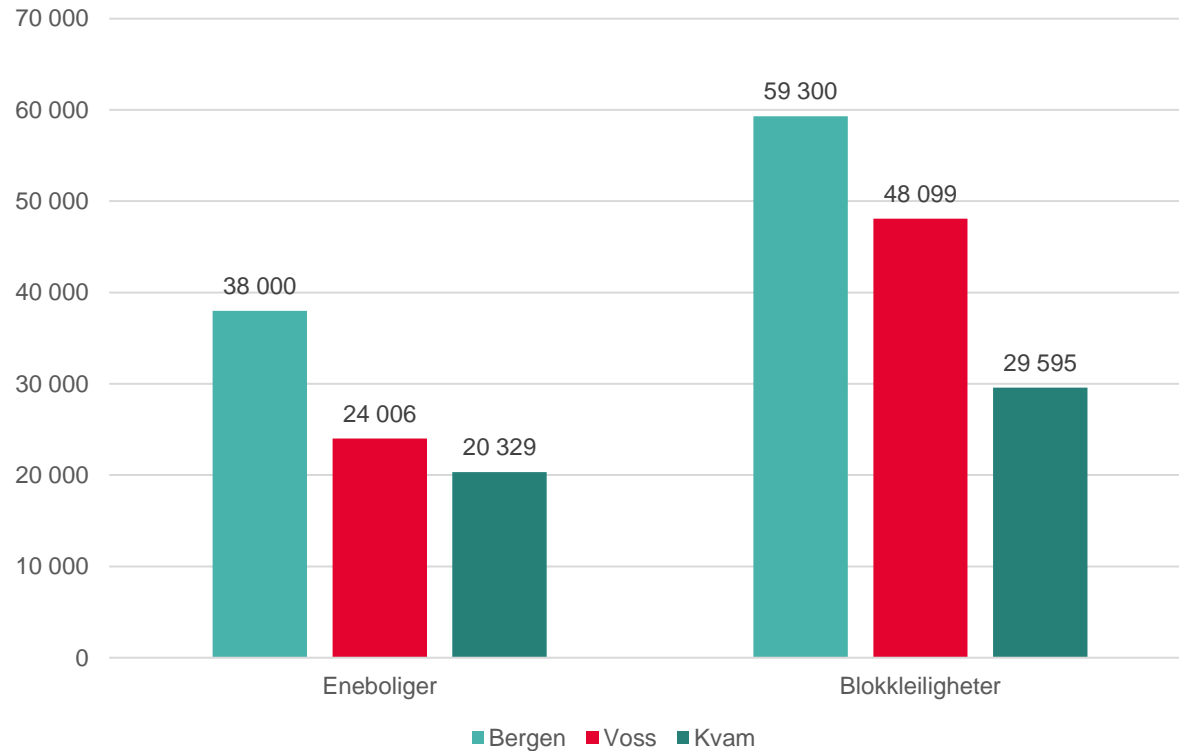

Voss

– ein stad der ingen kunne tru at nokon har råd til å bu...

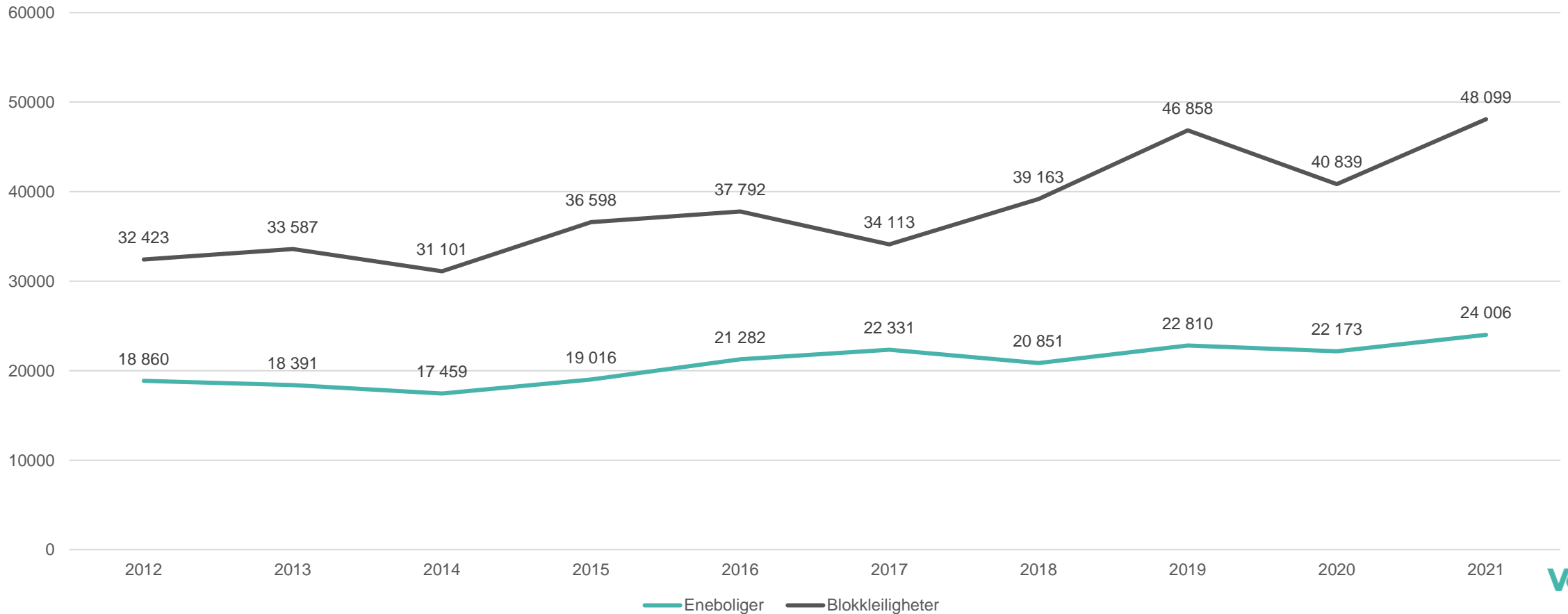
Gjennomsnittlig kvadratmeterpris bustader, 2021

Voss

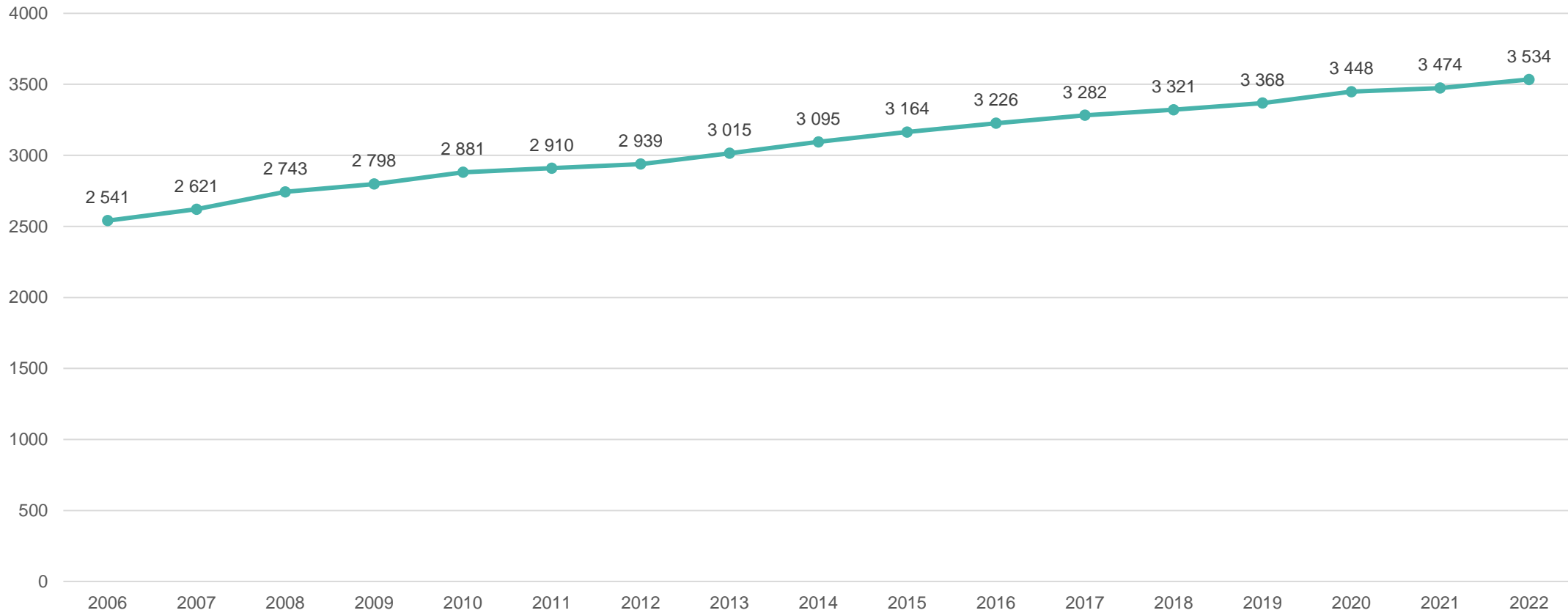
– ein stad der ingen kunne tru at nokon har råd til å bu...

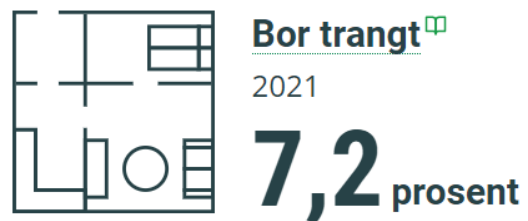
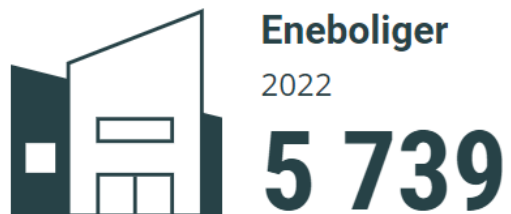
Gjennomsnittlig kvadratmeterpris bustader, Voss

Utvikling i tal hytter

Hytter, sommerhus og lignende fritidsbygg i Voss herad

Infrastruktur

Infrastrukturen er ei utfordring i Voss herad og i Vestland fylke. Voss har eit fortrinn med å ha Bergensbanen som eit berekraftig transportalternativ. Utvikling av Bergensbanen har historisk vore ei avgjerande drivkraft for utvikling på Voss.

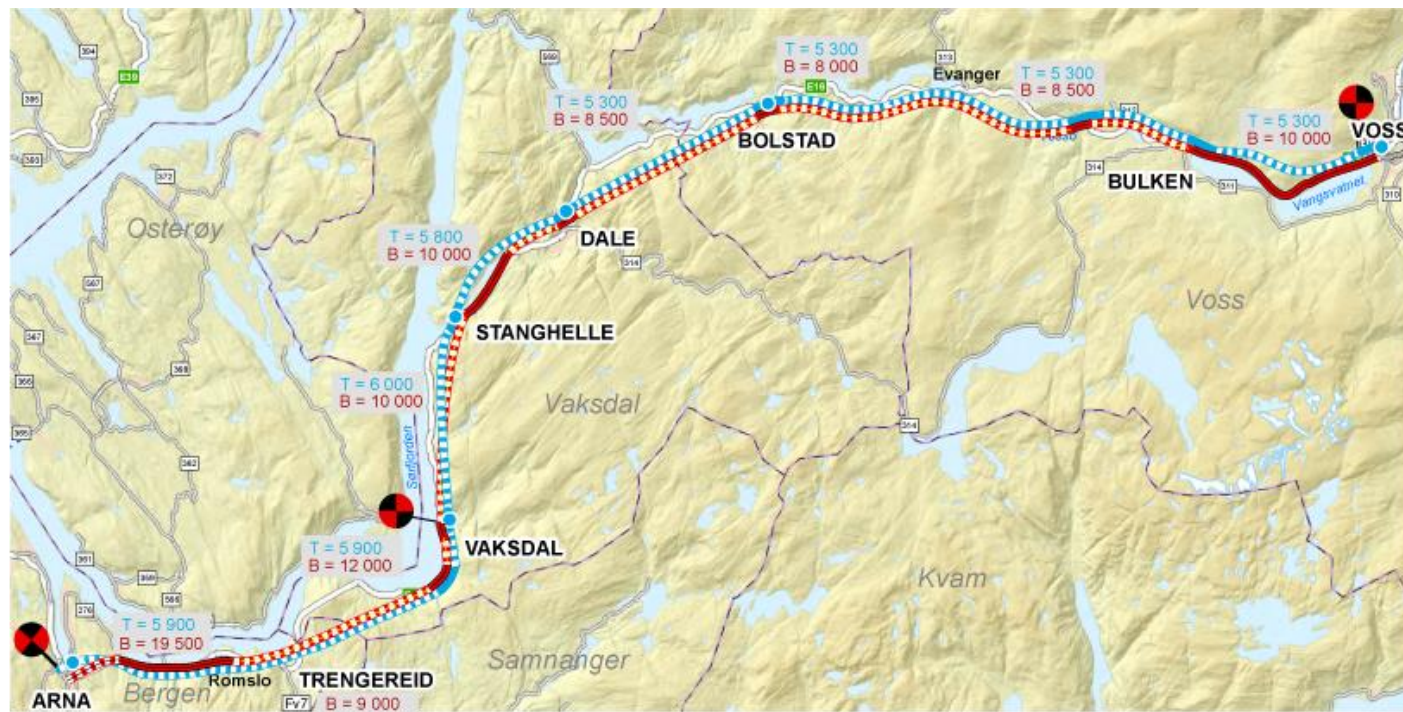
Både E16 og Rv 13 er viktige vegar tett på Voss. Vegane går gjennom heile kommunen og utgjer ein stor risiko, særleg med tanke på ras. Vegane kan og vera til hinder for vidare utvikling då standarden er for dårleg. Det er eit stort etterslep på vedlikehald og utbetringar av vegstandarden i heile Vestland fylke. Lokalt må Voss ha fokus på at utvikling av E16 og Rv 13 må løysa viktige lokale utfordringar og. Dette gjeld spesielt gang- og sykkelvegane og gode koplingar for mjuke trafikantar. Manglande gang-/sykkelvegløysingar langs riksvegnettet utgjer fleire stader barrierar for mjuke trafikantar.

Utbetring av veg og bane mellom Voss og Bergen vil vere avgjerande for eit meir attraktivt pendlaralternativ. Synergieffekt med å liggja tett opp til Bergen er viktig for vidare utvikling.

K5

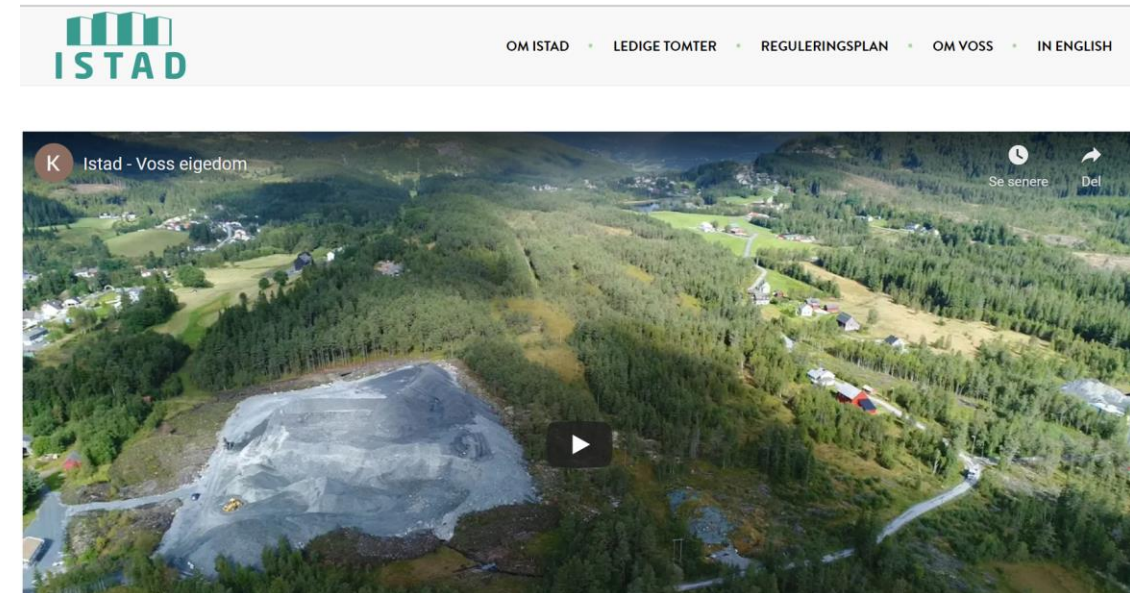
- ❖ 1.april 2022 vart den statlege reguleringsplanen for strekninga mellom Arna og Stanghelle (K5) vedtatt av Kommunal- og distriktsdepartementet
  - ❖ Byggestart i 2023-24
  - ❖ Investeringsvedtak vår 2023
- ❖ Planarbeid for Arna- Voss held fram
  - ❖ Det er rekna at det vil ta åtte til ti år å realisere første del av K5 Arna-Voss
- ❖ Realisering av K5 kan gje auka tilflytting, pendling og grobotn for ny næringsverksemd
- ❖ Ny sentrumsplan for Vossevangen har tatt høgde for ei mogleg større utvikling og tilflytting ved realisering av K5.

Stipla blå: Ny dobbeltspora bane, Tjukk raud: Ny møtefri veg, Stipla raud: Ny vegtunnel, midtfelt

Næringsareal som Voss herad forvaltar

- ❖ Voss Eigedom arbeidar med byggeprosjekt som omfattar bustad og næringslokale, forvaltning og drift av næringsbygg og bustad og næringsutvikling.
- ❖ Eigedomforvaltninga omfattar drift av næringsbygg og bustader i sentrum og næringsbygg på Tvildemoen. Selskapet har og ansvaret for vidareutvikling og sal av tomter i Voss Næringspark Istad, irekna framføring av infrastruktur. <https://istad.vosseigedom.no/>
- ❖ Voss Eigedom har og hand om ledig næringsareal på Tvildemoen der dei festar areal av private grunneigarar.

Næringsareal i privat eige

- ❖ **Bømoen:** Eit større areal er avsett til ulike næringsføremål i kommuneplanen sin arealdel. Reguleringsplan må på plass før areala kan takast i bruk til vidare utvikling.
- ❖ **Bjørkemoen:** I tillegg til grusuttak er området regulert til ulike nærings- og industriføremål. Mesteparten av området er nytta av eksisterande verksemder, men det er potensiale for fortetting og ny bruk.
- ❖ **Tvildemoen:** Området er regulert til ulike næringsføremål og blanda utvikling av næring og bustad. Private eigarar har og hand om store delar av ubebygd areal, sjølv om Voss Eigedom står som festar.
- ❖ **Vossevangen og lokalsentra:** I tilknytning til regionsenteret Vossevangen og lokalsenter som Skulestadmoen, Palmafossen og Granvin, er det moglegheiter for vidare utvikling av verksemder knytt til næringsutvikling, primært handel og service. Det er både ledig areal og område eigna for transformasjon.
- ❖ **Myrkdalen, Bavallen:** I reguleringsplanane for dei større reiselivsdestinasjonane er det avsett areal til handel og servicetilbod.

Det er elles fleire mindre areal avsett til ulike næringsføremål i både kommuneplanen og reguleringsplanar.

NB: Næring utgjer eit breitt spekter av aktivitetar frå industri til handel, kontor og reiseliv. I plansamanheng ligg det ulike føringar knytt til arealbruk, for å kanalisera rett aktivitet til rett område.